29-EBVABU'L-MUHS AR VE CEZÂI'S-SAYD
1- Men' Olunan Kimse, Avlanma Cezasi Ve Yüce Allah'in Su Kavli Babi :
2- Bâb: Umre Yapmaga Girisen Kimse Bundan Alikonuldugu Zaman (Nasil Yapar)?
3- Haccda Men' Olunmak Babi
4- Alikonulma Hâlinde Kurbân Kesmek, Tirastan Evveldir Babi
5- Alikonulan Kisi Üzerine -Yapamadigi Hacc Yâhud Umreden Dolayi- Bedel (Yânî Kaza Etmek) Yoktur Diyen Kimse Babi
6- Yüce Allah'in Su Kavli Babi:
7- Yüce Allah'in "Ya Sadakadan.. " (El-Bakara: 196) Kavli(Nin Tefsiri) Babi
8- Bâb: Fidye Hakkindaki Doyurma (Her Fakire) Yarim Sâ'dir
9- Bâb: "En-Nüsük", Koyun'dur
10- YÜCE ALLAH'IN "Artik Haccda Refes Yoktur" (El-Bakara: 197) KAVLI BABI
11- Aziz Ve Celîl Olan Allah'in: 'Haccda Itaatsizlik Yapmak Ve Kavga Etmek Yoktur" (El-Bakara: 197) Kavli Babi
12-Bismi'llâhi'-Rahmâni'r-Rahîm.Ihramlinin Avlanma Benzeri Fiillerinin Cezasi Ile Yüce Allah'in Su Kavli Babi :
13- Bâb : Ihrâmsizolan Av Avladigi Ve Avi Ihrâmliya Hediye Ettigi Zaman, Ihrâmli Bunu Yer
14- Bâb: Ihrâmlilar Bir Ay Hayvani Görüp De Güldükleri Ve Içlerindeki Ihrâmsiz Kimse Avi Anladigi Zaman (Hüküm Nedir)?
15- Bâb: Ihrâmli Olan, Ihrâmsiz Kisiye Avi Öldürmesi Hususunda (Fiil Veya Sctzle) Yardim Etmez
16- Bâb: Ihrâmli Bulunan Kisi, Ihrâmsizin Avlamasi Için 1 Av Hayvanina Dogru (Fiili Ve Sözlü) Isaret Yapmaz
17- Bâb: Ihrâmsiz Olan Kimse Ihrâmliya Canli Bir Yaban Esegi Hediye Ettigi Zaman Kabul Etmez
18- Ihrâmli Kimsenin Hayvanlardan Öldürebilecegi Nevî'ler Babi
19- Bâb: Harem'in Agaci Kesilmez
20- Bâb: Haremin Av Hayvani Ürkütülmez
21- Bab: Mekke'de Kital Yapmak Halal Olmaz
22- Ihrâmli Için Kan Alma Tedavisi Babi
23- Ihrâmlinin Eslendirilip Evlendirilmesi Babi
24- Ihrâmli Erkek Ve Ihrâmli Kadin Için Nehy Edilen Kokular Babi
25- Ihrâmlinin Yikanmasi Babi
26- Ihrâmlinin. Ikî Edik Bulamadigi Zaman. Iki Mest Gîymesi Babi
27- Bab:
28- (Ihtiyâç Duydugu Zaman) Ihrâmunin Silâh Kusanmasi Babi
29- Harem'e Ve Mekke'ye (Hacc Ve Umre Yapmayacaklar Için) Ihrâmsiz Olarak Girmek Babi
30- Bâb: Insan Üzerinde Gömlek Oldugu Hâlde ; Bilmiyerek Ihrama Girdigi Zaman?
31- Arafat'ta Ölen Ihrâmlinin (Hükmü) Babi
32- Ihrami Içinde Öldügü Zaman Ihrâmlinin (Yikanma Kefenlenme Keyfiyeti Ile Diger Islerinde Uygulanacak) Sünneti Beyân Babi
33- Ölü Adina Hacc Yapmak; Ölü Adina Adaklari Yerine Getirmek Ve Erkek; Kadin Adina

Hacc Yapar Babi
34- Binek Üzerinde Durmaya Gücü Yetmeyen Kimse Adina Hacc Yapmak Babi
35- Kadinin Erkek Adina (Vekâleten) Hacc Yapmasi Babi
36- Çocuklarin Hacc Yapmasi Babi
37- Kadinlarin Hacc Etmesi Babi
38- Ka'be'ye Kadar Yürümeyi Adayan Kimse Babi

Rahman ve ilahîm olan Allah'in ismiyle a9 *

29-EBVABU'L-MUHS AR VE CEZÂI'S-SAYD

(Men Olunan Kimse ve Avlanma Cezasi Bâblari) [1]

1- Men' Olunan Kimse, Avlanma Cezasi Ve Yüce Allah'in Su Kavli Babi [2]:

"Haca da, umreyi de Allah için tamam yapin. Fakat bunlardan alikonursaniz, o hâlde kolayiniza gelen kurbân (gönderin), kurbân yerine varincaya kadar basinizi tiras etmeyin..." {ei Bakara: 196) [3].

Ve Atâ ibn Löî Rcbâh: Ihsâr, durumuna göre herseyden (yânî hastaliktan, düsmandan ye sâir bir mâni'den) olur, demistir [4].

Ebû Abdillah el-Buhârî: "Hasûran" <âiu tmrân: 39>, kadinlara gelmez (yânî nefsine hâkim) demektir, dedi [5].

2- Bâb: Umre Yapmaga Girisen Kimse Bundan Alikonuldugu Zaman (Nasil Yapar)?

1-.....Bize Mâlik, Nâfi'den söyle haber verdi: Abdullah ibn Umer, (Haccâc'in Abdullah ibn Zubeyr ile harb etmek için Mekke üzerine bir ordu ile yürüdügü) fitne senesinde umre niyetiyle Mekke'ye gitmek üzere yola çikti. (Çocuklari tarafindan kendisine: Bu fitne sebebiyle senin Beyt'i ziyaret etmene mâni' olacaklarini düsünürüz denildiginde) îbn Umer:

— Eger ben Beyt'i ziyaretten rnen' olunursam, ben de Rasûlul-lah'in beraberinde yaptigimiz gibi yaparim, dedi.

Ve umre niyetiyle telbiye edip (Zu'1-Huleyfe'den) ihrâmlandi. Sundan dolayidir ki, Rasûlullah da Hudeybiye senesinde böyle umre niyetiyle ihrama girmisti [6].

2-.....Ubeydullah ibn Abdillah ile Salim ibn Abdillah söyle haber vermislerdir; Haccâc ibn Yûsuf es-Sakafî'nin kumandasindaki Sâm askeri, Abdullah ibn Zubeyr ile harb etmek için Mekke üzerine indikleri gecelerde, biz babamiz Abdullah ibn Ümer'e:

— Bu sene hacc yapmaman sana hiçbir zarar vermez. Çünkü biz bu yil seninle Beyt arasina girilip, engel olunmasindan endîse ediyoruz, dedik.

Ibn Umer cevaben:
— Biz Hudeybiye senesinde Rasûlullah'in beraberinde umre için yola çiktigimizda, Kureys kâfirleri bizimle Beyt arasina girip, bizim Beyt'e varmamiza mâni' oldular. Bunun üzerine Peygamber (S) kurbânini (Hudeybiye'de) kesti, basim tiras etti (ihramdan çikti). Sizleri sâhid tutuyorum ki, ben kat'î surette umre yapmayi kendime vâcib kildim. Allah dilerse ben Mekke'ye giderim. Beyt ile benim aram bos birakilirsa, Beyt'i tavaf ederim (fiilleri tamamlarim). Eger Beyt ile benim arama engel olunursa, ben de Peygamber ile beraber Hudeybi-ye'de bulundugum zaman Peygamber'in isledigi gibi islerim (yânî kurbân keser, tiras olur, umre ihramindan çikarim), dedi.
Ve akabinde Zu'1-Huleyfe'den umre niyetiyle ihrama girdi. Sonra bir sâaî gitti. Sonra:
— Alikonulmak ile ihramdan çikma cevazinda hacc ile umrenin ikisi de birdir, aralarinda fark yoktur. Sizleri sâhid kiliyorum ki ben, umremle beraber bir hacci kendime vâcib kildim, dedi.
(Ve böylece kiran haccina niyet etti.) Artik bu ikisinden dolayi girdigi ihramdan tâ nahr günü kurbân kesip ihramdan çikincaya kadar halâl olmadi. Ve:
— Kiran hacci niyetiyle ihrama giren kisi (Arafat dönüsü) Mekke'ye girecegi gün Beyt'i bir defa-tavaf edinceye kadar ihramdan çikmaz, der idi [7].

3-.....Bize Cuveyriye, Nâfi'den tahdîs etti ki, Abdullah ibn Umer'in ogullarindan bâzisi (yânî ya Abdullah, ya Ubeydullah, ya da Salim) -Haccâc'in Ibn Zubeyr'le harb etmek için Mekke'ye indigi yil umre yapmak istedigi zaman- babalari Ibn Umer'e: Bu sene Mekke'ye gitmeyip Medîne'de otursaniz (daha hayirli olacak), demislerdir [8].

4- Bize Muhammed tahdîs edip söyle dedi [9]: Bize Yahya ibnu Salih tahdîs edip söyle dedi: Bize Muâviye ibnu Sellâm tahdîs edip söyle dedi: Bize Yahya ibnu Ebî Kesîr, îkrime'den tahdîs etti. O söyle demistir: Ibn Abbâs (R): Rasûlullah (S) -Hudeybiye umresinde Ka'-be'denmen' olunmustu. Men' olundugu Hudeybiye'de basini tiras etti. Kadmlariyle cinsî münâsebet yapti, kurbânini kesti. Nihayet gelen sene bir umre (daha) yapti [10].

3- Haccda Men' Olunmak Babi

5-..... Bize Abdullah ibnu'l-Mübârek haber verip söyle dedi: Bize Yûnus ibn Yezîd, haber verdi ki ez-Zuhrî söyle demistir: Bana Salim haber verip söyle dedi: Ibnu Umer (R) söyle der idi: "Sizden herhangi biriniz (Arafat'ta vakfe yapamayacak surette) haccdan alikonulup men' edilirse (tutunmak için) size Rasûlullah'in sünneti kâfi degil midir? O men' olunan kisi imkân bulursa Beyt'i tavaf ve Safa ile Merve arasini sa'y eder. Sonra ihrâmliya haram olmus olan her-sey, buna halâl olur. Nihayet gelecek sene hacc eder, bu kimse ya kurbân kesery yâhud kurbân bulamazsa oruç tutar" [11].
Ve yine Abdullah ibnu'l-Mübârek'ten; o dedi ki: Bana Ma'mer haber verdi ki, ez-Zuhrî söyle demistir: Bana Salim, Ibnu Umer'den bu hadîsin benzerini tahdîs etti [12].

4- Alikonulma Hâlinde Kurbân Kesmek, Tirastan Evveldir Babi

6-.....Bize Ma'mer (ibn Râsid), ez-Zuhrî'den; o da Urve'den; o da el-Misver(R)'den haber verdi.el-Misver ibn Mahrame: Rasûlullah (S) Hudeybiye'de tiras olmazdan evvel kurbân kesti ve sahâbîlerine de böyle yapmalarini, yânî tirastan evvel kurbân kesmelerini emretti, demistir [13]

7-.....Nâfi' tahdîs etti ki: (Sâm askeri Abdullah ibn Zubeyr'le harb etmek için Mekke'ye indigi gecelerde, Abdullah ibn Umer Mekke'ye gitmek istedikçe, ogullan Abdullah ile Salim, babalarina: Bu yil hacc etmemen sana zarar vermez, biz seninle Beyt arasina engel olunacagindan korkuyoruz dediklerinde) Abdullah ibn Umer:
— Biz Hudeybiye senesinde Peygamber'in beraberinde umre yapicilar olarak yola çiktik. Kureys kâfirleri Beyt'in berisinde ona varmamiza engel oldular. Bunun üzerine Rasûlullah (S) kurbanlik develerini kesti ve basini tiras etti (böylece ihramdan çikti), demistir [14].

5- Alikonulan Kisi Üzerine -Yapamadigi Hacc Yâhud Umreden Dolayi- Bedel (Yânî Kaza Etmek) Yoktur Diyen Kimse Babi

Ve Ravh, Sibl ibn Abbâd'dan; o da Ibn Ebî Necîh'ten; o da Mucâhid'den olmak üzere söyledi ki, Ibn Abbâs (R):
BedeLtyânî kaza) ancak cima ile lezzet almak suretiyle haccini bozan (veya eksilten) kimse üzerine * vardir. Amma kendisini bir Özr veya bundan baska bir (engelin habsettigi kimseye gelince, o kimse ihramindan çikar ve onu kaza etmez. Ve eger kendisi ; alikonulmus oldugu hâlde beraberinde kurbanligi varsa ve eger onu Mekke'ye göndermeye muktedir olamiyorsa, Hill veya Harem'den alikonuldugu yerde onu keser. Eger kurbanligini Mekke'ye göndermeye muktedir olursa, kurbanligi nahr günü yerine ulasincaya (kesilinceye) kadar
ihramdan çikmaz, demistir [15].
Imâm Mâlik ve baskasi da: öKurbânini, alikonulmanin meydana geldigi herhangi yerde keser, basini tiras eder ve üzerine hiçbir kaza yoktur. Çünkü Peygamber (S) ve sahâbîleri Hudeybiye'de kurbânlarini kestiler, baslarini tiras ettiler ve tavaf yapmadan, kurbânlari da Ka'be'ye ulasmadan evvel ihramin haram kildigi seylerin
hepsinden halâl oldular. Sonra da Peygamber'in, beraberinde bulunanlardan hiçkimseye kaza etmelerini emrettigi ve onlarin da öbunu tekrar yaptiklari zikredilmem istir. Hâlbuki Hudeybiye, Harem disindadir [16].

8-.....Bana Mâlik, Nâfi'den tahdîs etti ki, Abdullah ibn Umer (R), Sâm ordusu fitnesi yilinda umre yapmak üzere Mekke istikaa-metine yola çiktigi zaman (ogullarinin o yil hacc yapmamasinin daha hayirli olacagini söylemelerine) cevaben: Eger ben Beyt'e ulasmaktan men' olunursam, biz de Rasûlullah'in beraberinde iken yaptigimiz gibi yapariz, dedi. Ve umre niyetiyle (Zu'1-Huleyfe'den) ihrama girip telbiye etti. Sundan dolayi ki: Peygamber (S) de Hu-deybiye senesinde böyle umre

niyetiyle ihrama girip telbiye etmisti.
Sonra Abdullah ibn Umer kendi isi hususunda nazar edip düsündü de kendi kendine: Alikonulmakla ihramdan çikmanin cevazinda umre ile haccin durumu birdir; aralarinda fark yoktur, dedi. Akabinde yüzünü yol arkadaslarina yöneltti de: Umre ile haccin durumu ayri ayri degil, birdir. Ben sizleri sâhid kiliyorum ki, ben umre ile beraber hacci da kendime vâcib kildim, dedi. (Yâni kiran haccina niyet etti.) Mekke'ye varinca umre ve hacc için bir tavaf yapti ve bunun kendisine kâfi oldugu re'ymde bulunup kurbânini kesti [17].

6- Yüce Allah'in Su Kavli Babi:

"(Kurbân yerine varincaya kadar baslarinizi tiras etmeyin.)
Artik içinizden kim hasta olur yâhud basindan bir eziyeti bulunursa, ona oruçtan veya sadakadan yâhud da kurbândan (biriyle) fidye (vâcib olur) ... " (el-Bakara: 196) [18].
Hasta veyâhud basindan muzdarib olan kimse tiras olunca, âyette bildirilen oruç, sadaka, kurbân fidyelerinden hangisini dilerse onu îfâ etmekte muhayyerdir. Oruca gelince o, üç gündür [19].

9-.....Abdurrahmân ibnu Ebî Leylâ'dan; o.da Ka'b ibnu Ucre(R)'den haber verdi ki, Rasûlullah (S) ona:
— "Belki sana basindaki hasereler eza veriyor?" buyurdu. Ka'b ibn Ucre:
— Evet yâ Rasûlallah! dedi. Bunun üzerine Rasûlullah:
— "Basini tiras et de üç gün oruç tut yâhud alti fakiri doyur yâhud da bir koyun kurbâni kes!" buyurdu [20].

7- Yüce Allah'in "Ya Sadakadan.. " (El-Bakara: 196) Kavli(Nin Tefsiri) Babi

Bu sadaka, alti miskîni doyurmaktir.

10-.....Bana Mucâhid tahdîs edip söyle dedi: Ben Abdurrahmân ibnu Ebî Leylâ'dan isittim, o söyle dedi: Ka'b ibnu Ucre (R) tahdîs edip söyle dedi: Rasûlullah (S) Hudeybiye'de benim bas ucumda durdu. O sirada basimdan bitler düsüyordu. Rasûlullah:
— "Basindaki hasereler sana eza veriyor mu?" buyurdu. Ben:
— Evet, ezâ veriyor! dedim. Rasûlullah:
— "Öyleyse basini tiras et -yâhud tiras et-'1 buyurdu. Ka'b: Iste bu "Artik içinizden kim hasta olur, yâhud basindan
bir eziyeti bulunursa, ona oruçtan yâhud sadakadan, yâhud da kurbândan (biriyle) fidye vardir..." (ei-Bakara: 196) âyeti benim hakkimda indi, dedi.
Peygamber bana:
— "Üç gün oruç tut, yâhud alti fakir arasinda birferak{ = onalti ntl) sadaka ver, yâhud kolay gelen bir hayvani kurbân et" buyurdu [21].

8- Bâb: Fidye Hakkindaki Doyurma (Her Fakire) Yarim Sâ'dir

11-.....Abdullah ibn Ma'kil söyle demistir: Ben Ka'b ibn Ucre'nin yanina oturdum ve ona (ei-Bakara: 196.âyetteki) fidyeyi sordum. O, söyle dedi: Bu âyet, husûsî olarak benim hakkimda, fakat umûmî olarak sizin hakkinizda indi: Ben Rasûlullah'in yanina götürüldüm. Bitler yüzüm üzerinde saçiliyordu. Rasûlullah (S):
— "Sana ulasan ezanin gözümle görmekte oldugum bu dereceye ulastigini sanmiyordum -yâhud da söyle buyurdu: Sana ulasan mesakkatin gözümle görmekte oldugum bu dereceye varacagini düsünmüyordum. Bir koyun bulup kurbân edebilir misin?" buyurdu.
Ben:
— Hayir (bulamam), dedim. Bunun üzerine Rasûlullah:
— "Öyle ise sen ya üç gün oruç tut, yâhud herbir fakire yarim dirhem) vermek suretiyle alti fakiri doyur!'1 buyurdu [22].

9- Bâb: "En-Nüsük", Koyun'dur [23]

12-.....Bize Sibl ibn Abbâd, Ibnu Ebî Necîh'ten tahdîs etti ki, Mucâhid söyle demistir: Bana Abdurrahmân ibnu Ebî Leylâ, Ka'b ibn Ucre(R)'den tahdîs etti ki, Rasûlullah (S), Ka'b'i yüzü üzerine hasereler düser hâlde gördügünde:
— "Haserelerin sana eziyet veriyor mu?" buyurdu. O:
— Evet eziyet veriyor, dedi.
Bunun üzerine Rasûlullah ona; Hudeybiye'de iken, kendileri ve erâberindeki topluluk Hudeybiye'den hacc yapacaklari belirmemis ve Mekke'ye girmeleri arzusu üzerinde bulunurlarken, tiras olmasini emretmistir. Bunun üzerine Allah, tiras olmakla ilgili fidye (ei-Bakara: 196) âyetini indirdi. Bunun akabinde Rasûlullah Ka'b ibn Ucre'ye alti fakîr arasinda bir ferak verip doyurmasi yâhud bir koyun kurbân et-mesi yâhud da üç gün oruç tutmasi sikklarini emretti [24]. Ve Muhammed ibn yûsuf tan; o, söyle demistir: Bize Verkaa ibnu lUmer, Ibnu Ebû Necîh'ten tahdîs etti ki, Mucâhid söyle demistir: 'Bize Abdurrahmân ibnu Ebî Leylâ, Ka'b ibnu Ucre'den: Rasûlullah'-in, kendisini bitleri yüzü üzerine düser hâlde gördügünü yukariki hadîs gibi haber vermistir [25].

10- YÜCE ALLAH'IN "Artik Haccda Refes Yoktur'' (El-Bakara: 197) KAVLI BABI

13-.....Bize Su'be, Mansûr ibn Mu'temir'den; o da Ebû Hâzim'dan tahdîs etti ki, Ebû Hureyre (R) söyle demistir: Rasûlullah (S): "Her kim bu Bey t'i hacc eder de refes (= Cinsî münâsebet yâhud sözlü ve fiilî günâh) yapmaz, itaat yolundan çikmazsa, o kimse, anasinin onu dogurdugu gündeki gibi (tertemiz) döner" buyurdu [26].

11- Aziz Ve Celîl Olan Allah'in: 'Haccda Itaatsizlik Yapmak Ve Kavga Etmek Yoktur" (El-Bakara: 197) Kavli Babi

14-.....BizeSufyân(es-Sevrî), Mansûr'dan; odaEbûHâzim'dan; o da Ebû Hureyre(R)'den tahdîs etti. O: Peygamber (S): "Her kim bu Bey t 'i hacc eder de refes yapmaz, itaatsizlik etmezse, o kimse anasinin onu dogurdugu günkü gibi günahsiz döner" buyurdu, demistir [27].

12-Bismi'llâhi'-Rahmâni'r-Rahîm.Ihramlinin Avlanma Benzeri Fiillerinin Cezasi Ile Yüce Allah'in Su Kavli Babi [28]:

"Ey îmân edenler, siz ihrâmli bulunurken av öldürmeyin; içinizden kim onu bilerek öldürürse (üzerine) öldürdügü o hayvanin benzeri bir ceza vardir ki, Ka'be'ye ulasici bir kurbanlik olmak üzere, bunu içinizden adalet sahibi iki adam hüküm (ve takdir) edecektir. Yâhud bir keffâret vardir ki (o nisbette)
yoksulu doyurmak, yâhud onun dengi oruç tutmaktir. Tâ ki bu suretle o, ettiginin vebalini tatmis olsun. Allah
geçmisi bagisladi. (Fakat) kim bir daha böyle yaparsa, /illah ondan intikaamini alir. Allah mutlak gâlibdir, intikaam sahibidir. Deniz avi yapmak ve onu yemek - kendinize de müsâfire de bir fâide olmak üzere- sizin için halâl edildi. Ihramda bulundugunuz müddetçe ise, kara avi haram kilindi. Huzuruna varip toplanacaginiz Allah'tan korkun" (el-Mâide: 95-96) [29].

13- Bâb [30]: Ihrâmsizolan Av Avladigi Ve Avi Ihrâmliya Hediye Ettigi Zaman, Ihrâmli Bunu Yer [31]

îbn Abbâs ite Enes, ihrâmlinin kesmesinde bir be's görmediler [32]. B.u kesme, kesilecek sey avdan baska; deve, koyun, sigir, tavuk, at gibi bir hayvan oldugu hâldedir. Bunun Adli, bunun misli demektir. Ayn'in kesriyle/rf/ oldugu zaman, bunun Idh, bunun agirligi; dengi demektir [33]. "Kiyâmen" (ei-Mâide: 97) "Nizâmen" demektir [34]. "Ya'dilûn" (eiEnâm: i), denk (yâhud misi) tutuyorlar demektir [35].

15-.....Abdullah söyle demistir: Babam Ebû Katâde, Hudeybiye yilinda gitti. Arkadaslari ihrama girdiler, fakat kendisi ihrama girmemisti. Çünkü Peygamber'e bir düsmanin kendisiyle harbedece-gi haberi söylenmisti.
Peygamber gitti. Ben O'nun sahâbîleri arasinda bulundugum sirada, onlarin bir kismi diger bir kismina dogru güldü. Ben etrafa baktim. Derhâl bir yaban esegi ile karsilastim. Üzerine hücum ettim. Onu mizrakla vurup yerinde hareketsiz biraktim. Onu yükleyip getirmek için sahâbîlerden yardim etmelerini istedim. (Ihrâmh olduklarindan) bana yardim etmekten çekindiler. Nihayet

(kendim getirdim ve) hepimiz onun etinden yedik. Biz, Rasûluilah ile aramizin (düsman tarafindan) kesilmesinden endîse ettik. Ben Peygamber'i aradim. Atimi bâzan sahlandiriyor, bâzan-da mu'tâd yürüsle sürüyordum. Gece ortasinda Gifâr ogullari'ndan bir kimseye kavustum. Ve ona:
— Peygamber'i nerede biraktin? diye sordum.
Gifârh. bana:
— Ben Peygamber'i Ta'hune mevkiinde biraktim. O es-Sukyâ köyünde kusluk uykusu uyumak istiyordu, dedi.
Ben Peygamber'e eristim ve:
— Yâ Rasûlallah, kesif kolundaki sahâbîlerin sana selâm ve Allah'in rahmetini okuyorlar. Onlar, düsman tarafindan seninle aralarinin kesilmesinden endîse ediyorlar. Binâenaleyh onlarin gelmesini" bekleyin! dedim.
Rasûluilah beklemeye koyuldu. Bu sirada ben:
— Yâ Rasûlallah, ben bir yaban esegi vurdum. Yanimda onun etinden artmis bir parça vardir, decjim.
Rasûlallah yaninda bulunan cemâate hitaben:
— "Bu av etini yiyiniz!" buyurdu. Hâlbuki onlar ihrâmh idiler.
Ve Ebû Abdillah el-Buhârî: "Se'ven", "Merreten" demektir, dedi [36].

14- Bâb: Ihrâmlilar Bir Ay Hayvani Görüp De Güldükleri Ve Içlerindeki Ihrâmsiz Kimse Avi Anladigi Zaman (Hüküm Nedir)? [37]

16-.....Ebû Katâde tahdîs edip söyle demistir: Biz Hudeybiye senesi Peygamber'in beraberinde gittik. Peygamber'in sahâbîleri ihrama girdiler, fakat ben ihrama girmemistim. Bir ara bize Gayka'da düsman bulundugu haberi verildi. Biz o düsmanin bulundugu cihete yöneldik. Arkadaslarim bir yaban esegi gördüler. (Ihrâmli bulunduklarindan hayretle) birbirlerine gülmeye basladilar. Ben etrafa baktim ve hayvani ben de gördüm. Ve atimi hemen ona dogru sürdüm. Akabinde yaban esegini mizrak ile vurup oldugu yere mihladim. Hayvani yüklenip getirmek için arkadaslarimdan yardim etmelerini istedim. Onlar(ihrâmli olduklarindan) bana yardim etmekten çekindiler. (Nihayet kendim getirdim ve) hepimiz bunun etinden yedik. Sonra ben, düsman tarafindan aramizin kesilmesinden endîse ederek, Rasülul-lah ile bulusmak istedim. Atimi kâh sahlandirarak, kâh mu'tâd yürüyüs ile yürütüp giderken, gece yarisinda Gifâr ogullari'ndan bir kimseye kavustum. Ve ona:
— Rasûlullah'i nerede biraktin? diye sordum.' Gifârli bana:
— Ta'hune mevkiinde biraktim; es-Sukyâ'da kusluk uykusu uyuyacakti, dedi.
Nihayet Rasûlullah'a kavustum ve yanina geldigimde:
— Yâ Rasûlallah! Kesif kolundaki sahâbîlerin sana selâm, Allah'in rahmet ve bereketlerini okuyorlar. Onlar, düsmanin kendileriyle senin arandaki irtibati kesmesinden endîse ettiler, onun için onlarin gelmesini bekle! dedim.
Rasülullah, arkadaslarim gelinceye kadar bekledi. Bu sirada ben:
— Yâ Rasûlallah! Bizler bir yaban esegi avladik. Ve yanimizda da onun etinden artmis bir parça vardir, dedim.
Rasülullah yanindaki sahâbîlere:

— "(Bu eti) yiyiniz!" buyurdu. Hâlbuki o sahâbîler ihrâmli idiler [38].

15- Bâb: Ihrâmli Olan, Ihrâmsiz Kisiye Avi Öldürmesi Hususunda (Fiil Veya Sctzle) Yardim Etmez

17-..... Bize Salih ibnu Keysân, Ebû Katâde'nin himayesinde bulunan Ebû Muhammed Nâfi'den tahdîs etti. Ebû Muhammed Nâ-fi', Ebû Katâde'den söyle dedigini isitmistir: Bizler Medîne'den üç merhale uzaklikta bulunan el-Kaaha mevkiinde, Peygamber'in beraberinde idik.
H ve yine bize Alî ibnu Abdillah tahdîs edip söyle dedi: Bize Suf-yân ibn Uyeyne tahdîs edip söyle dedi: Bize Sâlîh ibn Keysân, Ebû Muhammed'den; o da Ebû Katâde(R)'den tahdîs etti, o söyle demistir: Bizler Peygamber'in beraberinde el-Kaaha mevkiinde bulunuyorduk. Bizlerden kimimiz ihrâmli, kimimiz ihrâmsiz idi. Arkadaslarimi gördüm ki, onlar birbirlerine birsey gösteriyorlar. Ben de baktim ve bir yaban esegiyle karsilastim.
Râvî dedi ki: Ebû Katâde'nin kamçisi düstü. Oradakiler:
— Bizler sana o av üzerine hiçbir seyle yardim etmeyiz; çünkü bizler ihrâmhyiz, dediler.
Bu söz üzerine ben kendim bir seyle o kamçiya uzandim ve onu yerden aldim. Sonra ben tas tepenin arkasindan yanasip yaban esegine geldim ve onu vurup öldürdüm. Akabinde onu arkadaslarima getirdim. Onlarin bâzilari "Bunu yiyiniz" dediler. Bâzilari da
"Yemeyiniz!" dediler. Bunun üzerine ben Peygamber'ifi yanina geldim. Peygamber önümüzde idi. Peygamber'e (ihrâmlinin bunu yemesi caiz olur mu diye) sordum. Peygamber:
— "Onu yiyiniz; o halâidir" buyurdu [39].
Sufyân dedi ki: Amr ibn Dînâr bize: Sizler Salih ibn Keysân'a gidin de bu mes'eleyi ve diger seyleri ondan sorun; Salih ibn Keysân Medine'den, buraya, yânî Mekke'ye bizim yanimiza geldi, dedi [40].

16- Bâb: Ihrâmli Bulunan Kisi, Ihrâmsizin Avlamasi Için 1 Av Hayvanina Dogru (Fiili Ve Sözlü) Isaret Yapmaz

18-.....Ebû Katâde söyle haber vermistir: Rasûlullah (S) Beyt'i ziyaret edici olarak (Medine'den) yola çikti. O'nun beraberinde sa-hâbüer de yola çiktilar. (Zu'1-Huleyfe'den otuzdört mil mesafedeki Ravhâ'ya ulastiklarinda müsriklerden bir düsman grubunun kendilerine saldiracagini Peygamber'e haber verdiler.) Bunun üzerine Peygamber sahâbîlerden, içlerinde Ebû Katâde'nin de bulundugu bir müfrezeyi çevirdi de:
— "Sizler deniz kenari yolunu tutunuz, nihayet bulusuruz'"buyurdu.
Onlar deniz kenarini tuttular. Peygamber'den ayrildiklari zaman Ebû Katâde hâriç, hepsi ihrama girdiler. Ebû Katâde ihrama girmedi. Onlar bu sekilde yol alirlarken birdenbire bir yaban esegi sürüsü ile karsilastilar. Ebû Katâde yaban esekleri üzerine hücum etti. Ve onlardan bir disi esek vurup öldürdü. Nihayet hepsi bineklerinden „ indiler de o disi yaban eseginin etinden yediler. Bu esnada: Bizler ih-râmh oldugumuz hâlde av etini yer miyiz? dediler. Akabinde disi yaban eseginin etinden geri kalani tasidik. Rasûlullah'a geldikleri zaman: — Yâ Rasûlallah! Bizler ihrama girmis idik. Ebû Katâde ise ihrama girmemis hâlde idi. Bir sürü yaban esegi gördük. Ebû Katâde onlarin

üzerine hücum etti ve onlardan bir disi yaban esegini vurup öldürdü. Inip onun etinden yedik. Sonra kendi kendimize: Bizler ih-râmli bulundugumuz hâlde av etini yiyebilir miyiz? dedik. Ve onun etinden arta kalani beraberimizde tasiyip getirdik, diye söyledik.
Rasûlullah (S):
— "Sizlerden herhangi bir kimse Ebû Katâde'ye, o yaban esegi
üzerine hücum etmesini emr veya ona dogru isaret etti mi?" diye sordu.
Sahâbîler:
— Hayir, dediler.
Rasûlullah:
— "Öyle ise bu av etinden geri kalani yiyiniz!" buyurdu [41].

17- Bâb: Ihrâmsiz Olan Kimse Ihrâmliya Canli Bir Yaban Esegi Hediye Ettigi Zaman Kabul Etmez

19-.....Bize Mâlik, tbnu Sihâb'dan; o da Ubeydullah ibn Abdullah ibn Utbe ibn Mes'ûd'dan; o da Abdullah ibn Abbâs'tan tah-dîs etti ki, es-Sa'b ibnu Cessâme el-Leysî (R) Rasûlullah'a Ebvâ'da yâhud Veddân'da bulundugu sirada bir yaban esegi hediye etmisti. Fakat Rasûlullah bunu kabul etmeyip geri çevirmisti. Rasûlullah, Sa'-b'in yüzündeki üzülme isaretini görünce (onun gönlünü hos etmek için): "Biz senin hediyeni reddetmedik, su kadar ki bizler ihrâmli bulunuyoruz" buyurdu [42].

18- Ihrâmli Kimsenin Hayvanlardan Öldürebilecegi Nevî'ler Babi

20-.....Bize Mâlik, Nâfi'den; o da Abdullah ibn Umer(R)'den tahdîs etti. Rasûlullah (S): "Hayvanlardan bes (nevi') vardir ki, bunlari öldürmekte ihrâmliya hiçbir günâh yoktur'* buyurmustur [43].
Yine Mâlik, Abdullah ibn Dinar'dan; o da Abdullah ibn Umer'-den; Rasûlullah söyle buyurdu... demistir[44].

21-.....Bize Ebû Avâne tahdîs etti ki, Zeydibnu Cubeyr söyle demistir: Ben Ibnu Umer(R)'den isittim, söyle diyordu: Bana Pey-gamber'in kadinlarindan birisi (yâni Hafsa) tahdîs etti ki, Peygam-ber (S): "Ihrâmli kisi bu hayvanlari öldürür" buyurmustur [45].

22-.....Salim söyle demistir: Abdullah ibnu Umer (R) söyle dedi: Hafsa söyle dedi: Rasûlullah (S) söyle buyurdu: "Hayvanlardan bes nevi' var ki, bunlari öldüren kimse üzerine günah yoktur: Karga, çaylak, fare, akreb ve yirtici köpek"[46].

23-..... Bana Yûnus ibn Yezîd, Ibnu Sihâb'dan; o da Urve'den; o da Âise(R)'den haber verdi ki,

Rasûlullah (S) söyle buyurmustur: "Yeryüzünde gezen hayvanlardan bes nevi' vardir ki, bunlarin hepsi de fasiktir. Bunlari insan Harem içinde de öldürür (Bunlar): Karga, çaylak, akreb, fare ve yaralayici köpektir" [47].

24-.....Abdullah ibn Mes'ûd (R) söyle demistir: Bir gün biz Peygamber ile beraber Minâ'daki bir magarada bulundugumuz sirada, Peygamber'e Ve'1-Mürselâti Sûresi inmisti de, Peygamber bu sû-reyi okuyor, ben de bu sûreyi O'nun agzndan almaya çalisiyordum.
Peygamber'in agzi bu sûrenin verdigi tatlilikla taze ve yas hâlde bulunuyordu. Ansizin üzerimize bir yilan hücum etti. Peygamber: "Bu yilani öldürün!" buyurdu. Biz sür'^tle öldürmeye davrandik. Fakat yilan kaçti. Bunun üzerine Peygamber (S): "Sizin onun serrinden korundugunuz gibi, o da sizin serrinizden korundu" buyurdu [48].

25-..... Bana Mâlik, Ibnu Sihâb'dan; o da Urvetu'bnu'z Zubeyr'den; o da Peygamber'in zevci Âise(R)'den tahdîs etti. Âise; Rasûlullah (S), keler cinsi için "Fâsikciktir" buyurdu; fakat bunu öl-dürmeyi emrettigini isitmedim, demistir [49].
Ebû Âbdillah el-Buhârî dedi ki: Biz bu geçen Ibnulvles'üd hadîsi ile ancak Minâ'nin Harem'den oldugunu ve onlarin orada yilan öldürmekte bir be's görmediklerini göstermek istedik [50]

19- Bâb: Harem'in Agaci Kesilmez

Ve Ibn Abbâs (R), Peygamber(S)'in "Harem'in dikeni kesilmez" buyurdugunu söylemistir[51].

26-.....Ebû Surayh Huzâî, Amr ibn Saîd ibni'1-Âs'a, Mekke'ye; Abdullah ibnu'z-Zubeyr'e karsi ordular sevkettigi sirada söyle demistir: Ey Emîr, Mekke'nin fethinin ertesi günü Rasûlullah'in ayaga kalkip söyledigi bir sözü (yâni hutbeyi) sana haber vermekligime bana izin ver. O hutbeyi su iki kulagim isitti, kalbim belledi,söyleyeni de söylemekte bulundugu anda gözlerim gördü. Rasûlullah Allah'a hamd ve sena ettikten sonra, söyle buyurdu: "Muhakkak ki, Mekke sehrini (tâ öteden beri) haram eden Allah Taâlâ'dir. Onu haram kilan insanlar degildir. Bundan dolayi Allah'a ve âhiret gününe îmân eden kimse için Mekke'de kan dökmesi ve Mekke'deki herhangibir aga--ci kesmesi halâl olmaz. Sayet herhangibir kimse Rasûlullah burada harb etti diye ruhsat tarafina yollanacak olursa, ona: Allah yalniz Rasûlü'ne izin vermistir, size izin vermemistir, deyiniz- Bana da yalniz bir günün bir saati içinde izin verdi. Ondan sonra bu günkü ha-râmligi dünkü harâmligi derecesine dönmüstür. Bu dediklerimi burada hâzir bulunanlar, gâib olanlara (yâni burada bulunmayanlara ve müstakbel nesillere) teblig etsin".
Bu sözlerinden sonra Ebû Surayh'a: Amr ne dedi? diye soruldu. Amr cevaben: "Yâ Ebâ Surayh! Ben bunlari senden daha çok bilirim. Mekke Haremi hiçbir âsîyi, zimmetinde kan olan bir kaçagi, kaçan hiçbir hayirsizi kurtaramaz" dedi[52].
Buhârî "Hurbe", "Beliyye" demektir, dedi.

20- Bâb: Haremin Av Hayvani Ürkütülmez

27-.....Bize HâÜd el-Hazzâ, Ikrime'den; o da Ibn Abbâs(R)'tan tahdîs etti ki, Peygamber (S) söyle buyurmustur: "Sübhesiz Allah Mekke'yi harem kilmistir. Artik Mekke benden evvel hiçbir kimse için halâl olmadi; benden sonra da hiçbir kimse için halâl olmayacaktir. O benim için de, yalniz bir gündüzün bir saatinde halâl kilinmistir. Mekke'nin yas otu koparilmaz, agaci kesilmez, av hayvanlari ürkütülüp rahatsiz edilmez, yitigi kimse tarafindan el uzatilip alinamaz, ancak sahibini bildirici kimse alip muhafaza eder".
Bu arada Abbâs: Yâ Rasûlallah! Izhir otu dökümcülerimiz ve kabirlerimiz için bu yasaktan hâriç olsun! dedi. Rasûluilah: "Izhir müstesnadir" buyurdu [53].
Ve yine Hâlid'den; o da Ikrime'den: Ikrime, Hâlid'e: Sen "Mekke hareminin avi ürkütülmez" sözünden maksad nedir bilir misin? Ürkütücü kisinin av hayvaninin bulundugu mekâna inerek, onu gölgesinden uzaklastirmasidir, demistir [54].

21- Bab: Mekke'de Kital Yapmak Halal Olmaz

EbûSurayh (R),Peygamber(S)'in "Mekke'de kan dökülmez" buyurdugunu söylemistir [55].

28-.....Ibn Abbâs (R) söyle demistir: Peygamber (S) Mekke'yi fethettigi gün söyle buyurdu: "(Fetihten sonra) hicret yoktur. Lâkin cihâd ve niyet vardir. Cihâda da'vet olundugunuzda hemen seferber olup çikiniz[56]. Sübhesiz bu Mekke beldesini Allah, gökleri ve yeri yarattigi günden beri haram kilmistir. Bu sehir, Allah 'm haram kilmasi sebebiyle kiyamet gününe kadar haramdir. Su muhakkak ki, benden evvel burada kital hiçbir kimse için halâl olmamistir. Benim için de bir gündüzün bir saatinden baskasinda halâl olmamistir. Bu belde Allah'in haram kilmasi ile kiyamet gününe kadar haramdir. Buranin dikeni (bile) kesilmez. Av hayvani ürkütülmez, yitigini, sahibini arayacak olan kimseden baskasi el uzatip alamaz, yesil otlari koparilmazf"
Hutbenin akabinde Abbâs: Yâ Rasûlallah! Izhir bitkisi bu yasaktan müstesna olsun. Çünkü izhir, Mekkeliler'in demircileri için ve evleri için(gerekli)dir! dedi. Rasûluilah: "Izhir müstesnadir" buyurdu [57].

22- Ihrâmli Için Kan Alma Tedavisi Babi

Ve Ibn Umer, ihrâmli oldugu hâlde ogluVâkid'i, daglama tedavisi yapmistir [58]. Ihrâmli kisi, içinde güzel koku bulunmayan ilâçla tedâvî yapabilir.

29-.....Amr ibnu Dînâr dedi ki: Atâ ibn Ebî Rebâh'tan isittigim ilk sey, söyle demesidir: Ben, Ibn Abbâs'tan isittim; o: Rasûlul-lah (S) ihrâmli iken kendisine kan aldirma tedâvîsî yaptirdi, diyordu.

Sufyân dedi ki: Sonra ben Amr Ibn Dinar'i ikinci defa isittim; o söyle diyordu: Bana Tâvûs el-Yemânî, Ibn Abbâs'tan tahdîs etti. Sufyân dedi ki: Ben, belki Amr ibn Dînâr bu hadîsi her ikisinden, yânî hem Atâ'dan, hem de Tâvûs'tan isitmistir, dedim[59].

30-.....Ibnu Buhayne (R): Peygamber (S) ihrâmli iken Lahyu Demel denilen mevkide basinin ortasindan kan aldirma tedavisi yap-irdi, demistir [60].

23- Ihrâmlinin Eslendirilip Evlendirilmesi Babi

31-.....Bize el-Evzâî tahdîs edip söyle dedi: Bana Atâ ibnu Ebî Rebâh, Ibn Abbâs(R)'tan, Peygamber(S)'in Haris kizi Meymû-ne ile (yedinci hicret yilinda umre için) ihrâmli iken evlendigini tahdîs etmistir [61].

24- Ihrâmli Erkek Ve Ihrâmli Kadin Için Nehy Edilen Kokular Babi

Aise (R) de: Ihrâmli kadin vers, yânî sari boya yâhud zagferân ile boyanmis elbise giymez, demistir [62].

32-.....Bize Nâfi* tahdîsetti ki, Abdullah ibnu Umer (R) söyle demistir: Bir kimse ayaga kalkti da:
— Yâ Rasûlallah! Bize ihramda elbiselerden neleri giymemizi emredersin! dedi.
Peygamber (S) söyle buyurdu:
— "Gömlek, donlar, basliklar, bornuslar giymeyiniz. Ancak iki edigi bulunmayan bir kimse olursa, o mest giysin ve mestlerin de iki topuktan asagisini kessin. Ve yine sizler ihramda zagferân ve vers (yâni cehri bitkisi) dokunmus olan hiçbirsey giymeyiniz. îhrâmli kadin yüzüne peçe takmasin, ellerine eldiven de geçirmesin'"[63].
Mûsâ ibnu Ukbe, Ismâîl ibnu Ibrâhîm ibn Ukbe, Cu^eyriye ib-nu Esma ve Muhammed ibn Ishâk bu hadîsi Nâfi'den rivayette ve kadinlarin yüz örtüsü ile eldivenlerini zikretmekte Imâm el-Leys ibn Sa'd'a mutâbaat etmislerdir [64]
Ubeydullah ibn Umer el-Umerî de bu hadîsi "Velâ versun" sözüne kadar merfû' olarak rivayet etmekte yukariki dört zâta muvafakat etmis, hadîsin bundan sonrasini ayirip Ibnu Umer'in sözünden kilmis ve: Ibnu Umer: Ihrâmh kadin yüzüne örtü takmaz, eldiven de giymez der idi, demistir [65].
Imâm Mâlik de el-Muvatta'da Nâfi'den; o da Ibn Umer'den söyledi ki, o: îhrâmli kadin yüzüne peçe takmaz, demistir. Imâm Mâ-| lik'e, Leys ibnu Ebî Suleym de mutâbaat etmistir.

33-.....Ibnu Abbâs (R) söyle demistir: (Arafat'ta taslarin yaninda) bir adamin disi devesi, sahibi olan bu adamin boynunu kirdi ve onu öldürdü. Akabinde bu zâtin cesedi Rasûluilah'a getirildi. Rasû-lullah (S): "Onu yikayin, kefenleyin, fakat basim örtmeyin ve ona hiçbir koku da [66]

yaklastirmayin. Çünkü bu zât telbiye okuyarak diriltilir" buyurdu .

25- Ihrâmlinin Yikanmasi Babi

Ve Ibn Abbâs (R): Ihrâmh kimse hammâma girer, demistir.

Ibn Umer ile Âise de; yikanirken ihrâmhnin bedenini ovalamakta be's görmediler [67].

34-.....Bize Mâlik, Zeyd ibn Eslem'den; o da Abdullah ibn Huneyn'in oglu Ibrahim'den haber verdi ki, babasi Abdullah ibnu Hu-neyn söyle demistir: Abdullah Ibnu'l-Abbâs ile el-Misver ibnu Mahrame, Mekke yakinindaki Ebvâ mevkiinde ihrâmlinin basini yikamasi hususunda ihtilâf ettiler: Ibn Abbâs: Ihrâmh kisi basini yikayabilir, dedi. el-Misver ise: Ihrâmh yikamaz, dedi. (Râvî Abdullah ibnu Huneyn dedi ki:) Bu ihtilâf üzerine Abdullah ibnu'l-Abbâs beni Ebû Eyyûb el-Ensârf ye gönderdi. Ben Ebû Eyyûb'u bir kuyunun iki diregi arasinda bir bezle kendini perdelemis olarak yikanirken buldum. Kendisine selâm verdim. Bu kimdir? diye sordu. Ben Abdullah ibnu Huneyn'im. Beni Abdullah ibnu'l-Abbâs sana yolladi; senden: Rasûlullah ihrâmh iken basini nasil yikar idi? diye soruyorum, dedim. Ebû Eyyûb elini kendini perdeleyen bez üzerine koydu ve bezi (basi hizasindan gögsüne kadar) indirdi. Ve böylece basi bana açilip göründü. Bundan sonra kendi üzerine su dökecek olan adama: Su dök! diye emretti. O adam da Ebû Eyyûb'un basi üzerine su döktü. Ebû Eyyûb iki elini ileri geri götürerek basini ogusturdu. Ve: Rasû-lullah(S)'i, basini böylece yikarken gördüm, dedi [68].

26- Ihrâmlinin. Ikî Edik Bulamadigi Zaman. Iki Mest Gîymesi Babi

35-.....Bana Amr ibnu Dînâr haber verip söyle dedi: Ben Câbir ibn Zeyd'den isittim söyle dedi: ben Ibnu Abbâs(R)'tan isittim, söyle dedi: Ben Peygamber(S)'den isittim, (Veda Hacci'nda) Arafat'ta hutbe yaparken, ihrâmh için "Iki na'l, yâni edik bulamayan, iki mest giysin; izâr (yânî göbeginden asagisini örtecek bir bez) bulamayan da salvar giysin" buyuruyordu [69].

36-.....Bize Ibnu Sihâb, Sâlim'den; o da babasi Abdullah ibn Umer'den tahdîs etti (o, söyle demistir): Rasûlullah(S)'a ihrâmh kimse elbiselerden ne]e.ri giyer? diye soruldu, Rasûlullah: "Ihrama giren kimse gömlek, basliklar, salvarlar, bornus, zagferân ve vers ile boyanmis bir elbise (yânî bez ve kumas) giyemez. Eger iki edik bulamadigi takdirde, iki mest giysin ve onlari topuklardan asagiya varincaya kadar kessin" buyurdu [70].

27- Bab:

'Ihrama girmek isteyen kimse izâr bulamadigi zaman salvar giysin".

37-.....Bize Amr ibnu Dînâr, Câbir ibi> Zeyd'den tahdîs etti ki, Ibnu Abbâs (R) söyle demistir:

Peygamber (S) -Veda Hacci'nda-Arafat'ta bizlere hitâb edip: "Ihrama girecek kimse izâr (yânî belinden asagisini örtecek bez, kumas) bulamadigi zaman salvar, yânî don giysin; iki edik bulamayan da iki mest giysin" buyurdu [71]

28- (Ihtiyâç Duydugu Zaman) Ihrâmunin Silâh Kusanmasi Babi

Ve Ikrime: Ihrâmli düsmandan endîse ettigi zaman silâh kusanir ve fidye verir, demistir.

Buhari: Ikrime'nin fidye vermek hakkindaki sözü mutâbaa olunmamistir, dedi [72].

38-.....el-Berâ (R) söyle demistir: Peygamber (S) -hicretin yedinci yilindaki- zu'1-ka'de ayinda umre yapti. Mekke ahâlîsi, onu Mekke'ye girmege birakmamislardi. Nihayet Peygamber, Mekkeliler'le, Mekke'ye hiçbir silâh sokulmayacak, ancak kilif içinde kiliç sokulacak diye hükümlesmisti[73].

29- Harem'e Ve Mekke'ye (Hacc Ve Umre Yapmayacaklar Için) Ihrâmsiz Olarak Girmek Babi

Ibn Umer de ihrâmsiz girmistir[74]. (Buhârî dedi ki:) Peygamber (S) ancak hacc ve umre yapmak isteyen
kimselere, ihrama girip telbiye okumakla emretmistir. Odunculara ve digerlerine (yânî Mekke'ye giris
çikislari tekrarlanan spförler, sürüceler, ot tasiyicilarina) ihrama girip telbiye etmeyi zikretmemistir [75].

39-.....Bize Abdullah ibnuTâvûs, babasi Tâvûs'tan; oda Ibn Abbâs(R)'tan tahdîs etti (o, söyle demistir): Peygamber (S) Medine ahâlîsi için Zu'1-Huleyfe'yi, Necd ahâlîsi için Karne'l-Menâzil mevkiini, Yemen ahâlîsi için Yalemlem'i mîkaat ta'yîn etti. Bu mahaller, hacc ve umre etmek isteyen bu memleketler ahâlîleri ile diger memleketler halkindan yollan bu mevki'lere ugrayan kimselerin mîkaat-laridir. Bunlardan baska bu mîkaatlarla Mekke arasindaki memleketler halki da bulunduklari yerden ihrama girerler, hattâ Mekkeliler de Mekke'den ihrama girerler [76].

40-.....Bize Mâlik, îbnu Sihâb'dan; o da Enes ibn Mâlik(R)'ten haber verdi (o, söyle demistir): Rasûlullah (S) fetih senesi Mekke'ye, basinda demirden bir migfer oldugu hâlde girdi. Rasûlullah bu migferi basindan çikardigi zaman bir kimse geldi de: Ibnu Hatal Ka'be'-nin örtüsüne sarilmis (duruyor), dedi. Rasûlullah sahâbîlerine: "Ibnu Hataî'i öldürünüz!" buyurdu [77].

30- Bâb: Insan Üzerinde Gömlek Oldugu Hâlde ; Bilmiyerek Ihrama Girdigi Zaman?

Ve Atâ ibn Ebî Rebâh: Ihrâmli kisi koku süründügü, bilmiyerek yâhud ihrami unutarak dikisli elbise giydigi

zaman üzerine keffâret yoktur, demistir [78].

41-..... Bize Atâ ibn Ebî Rebâh tahdîs edip söyle dedi: Bana Safvân ibnu Ya'lâ tahdîs etti. Babasi Ya'lâ ibn Umeyye söyle demistir: Ben Rasûlullah'm beraberinde idim. O'na; üzerinde bir cübbe, sarilik Izi yâhud benzeri bir boya izi bulunan bir kimse geldi. Umer ibnu'l-Hattâb bana: Üzerine vahy indigi zaman Rasûlullah'i görmeyi arzu eder misin? der dururdu. Bu, sirada Rasûlullah'a vahy indi. Sonra Rasûluüah'tan vahy hâli siyrildi. Rasûlullah (S), o gelen kimseye: "Haccinda yapageldigin isleri umrende de yap!" buyurdu [79]. Ve bu arada bir adam diger bir adamin elini isirdi, yânî eli isinlan kisi, elini çekmekle, isiranin dislerinden birini kökünden söktü. Peygamber o sökUlen disi heder kildi, yânî onu diyetsiz birakti[80].

31- Arafat'ta Ölen Ihrâmlinin (Hükmü) Babi

Ve Peygamber (S) Arafat'ta ölen kimse adina geri kalan hacc fiillerinin yerine getirilmesini emretmedi [81]

42-.....Ibn Abbâs (R) söyle demistir: Bir kimse Arafat'ta Peygamber'in beraberinde vakfe yaparken ansizin devesinden düstü. Düser düsmez de devesi onun boynunu kirdi (ve öldürdü). Râvî burada ayni ma'nâya gelen iki ta'bîri terdîdle haber vermistir. Peygamber (S): "Bu ihrâmli adamin cesedim su ve sidr ile yikayin ve onu iki bez içinde yâhud iki ihram bezi içinde kefenleyin. Ona koku sürmeyin ve basina bez de sarmayin. Çünkü Allah onu kiyamet gününde telbi-ye eder hâlde diriltecektir" buyurdu [82].

43-.....Abdullah ibn Abbâs (R) söyle demistir: Bir kimse Arafat'ta Peygamber'le beraber vakfe yaptigi sirada birdenbire devesinden düstü. Devesi onun boynunu kirdi (ve öldürdü). Peygamber (S): I'Bu adami su ve sidr ile yikayin ve onu iki bez içinde kefenleyin, ona hiçbir koku sürmeyin, basina bez sarmayin ve onu buhur ile kokulandirmayin. Çünkü Allah onu kiyamet gününde telbiye eder hâlde diriltecektir" buyurdu [83].

32- Ihrami Içinde Öldügü Zaman Ihrâmlinin (Yikanma Kefenlenme Keyfiyeti Ile Diger Islerinde Uygulanacak) Sünneti Beyân Babi

44-..... Bize Ebû Bisr, Saîd ibn Cubeyr'den; o da Ibn Abbâs(R)'tan haber verdi (o, söyle demistir): Bir adam Peygamber'in beraberinde vakfe yapiyordu. Ihrâmli hâlde iken disi devesi onun boynunu kirdi ve derhâl Öldü. Rasûlullah (S): " Onu su ve sidr ile yikayin ve iki ihram bezi içinde kefenleyin, ona hiçbir güzel koku sürmeyin, basini da bez sartp örtmeyin. Çünkü o, kiyamet

gününde telbiye eder hâlde diriltilecektir" buyurdu [84].

33- Ölü Adina Hacc Yapmak; Ölü Adina Adaklari Yerine Getirmek Ve Erkek; Kadin Adina Hacc Yapar Babi [85]

45-.....Bize Ebû Avâne, Ebû Bisr'den; o da Saîd ibn Cubeyr'den; o da Ibn Abbâs(R)'tan tahdîs etti (o, söyle demistir): Cuhayne kabilesinden bir kadin Peygamber'e geldi ve:
— Annem hacc yapmayi adamisti, fakat hacc yapamadan öldü. Simdi ben (ona nâib olup da), onun adina hacc yapabilir miyim? diye sordu.
Peygamber (S):
— "Evet, annen tarafindan vekâleten sen hacc yap! Su hususta ne re'y ettin, bana haber ver: Sayet ananin üzerinde bir kul borcu olaydi, sen ananin o borcunu öder miydin? (Elbette öderdin.) Allah hakkini da ödeyip yerine getiriniz. Hem Allah hakki vefa edilip ödenmeye, baskalarindan daha ziyâde lâyiktir" buyurdu [86].

34- Binek Üzerinde Durmaya Gücü Yetmeyen Kimse Adina Hacc Yapmak Babi

46- Bize Ebû Âsim, Ibnu Cureyc'den; o da Ibnu Sihâb'dan; o da Süleyman ibnu Yesâr'dan; o da Abdullah ibnu Abbâs'tan; o da Fadi ibn Abbâs'tan: Bir kadin... diyerek tahdîs etti. H ve yine bize Mûsâ ibn îsmâîl tahdîs edip söyle dedi: Bize Abdulazîz ibnu Ebî Seleme tahdîs edip söyle dedi: Bize Ibnu Sihâb, Süleyman ibn Yesâr'dan tahdîs etti ki, Ibn Abbâs (R) söyle demistir:
Veda Hacci yilinda Has'am kabilesinden genç bir kadin geldi ve:
— Yâ Rasûlallah! Allah'in kullari üzerindeki hacc farizasi babama çok yasli ihtiyarliginda eristi. O binek devesi üzerinde dümdüz durmaga takat yetiremiyor. Onun yerine vekâleten benim hacc yapmakligim ona kâfî gelir mi? diye sordu.
Rasûlullah (S):
— "Evet (vekâleten hacc yapabilirsin)" diye cevâb verdi [87].

35- Kadinin Erkek Adina (Vekâleten) Hacc Yapmasi Babi

47-.....Abdullah ibn Abbâs (R) söyle demistir: Fadl ibnu'l Abbâs Peygamber'in bineginin arka tarafina binmisti. Has'am kabilesinden genç bir kadin geldi. Bu sirada Fadl o kadina bakmaya, kadin da Fadl'a bakmaya basladi. Peygamber de Fadl'in yüzünü eliyle kadindan diger tarafa çevirmeye basladi. Bu esnada kadin:
— Allah'in (bu hacc) farizasi babama, binek üzerinde duramaz hâlde yasli bir ihtiyarken eristi. Ben onun vekili olup, onun yerine hacc edebilir miyim? diye sordu.
Peygamber (S):
— "Evet (vekâleten hacc edebilirsin)!" diye cevâb verdi. Bu suâl ve cevâb da Veda Hacci sirasinda olmustur [88]

36- Çocuklarin Hacc Yapmasi Babi

48-.....Ubeydullah ibnu Ebî Yezîd söyle demistir: Ben Ibn Abbâs(R)'tan isittim; o: Peygamber (S) beni -Veda Hacci'nda- Müzde-life'den yolculuk agirliklari içinde geceleyin yolladi yâhud önden gönderdi, diyordu [89].

49-.....Abdullah ibn Abbâs (R) söyle demistir: Rasûlullah, Minâ'da dikilmis namaz kildirirken, ben de ihtilâm olma devrine yaklasmis oldugum hâlde, bana âid disi bir esek üzerinde karsidan geldim. Ben esegi yürütüyordum. Nihayet birinci saffin bâzisinin önünden yürüdüm. Sonra esekten indim. Esek yerin bitkilerinden yedi. Ben de insanlarla beraber RasûluUah'in arkasinda saff tuttum [90].
Ve Yûnus ibn Yezîd, Ibn Sihâb'dan rivayetinde: Veda Hacci'nda, Minâ'da, demistir [91].

50-.....es-Sâib ibnu Yezîd (R): Ben yedi yasinda oldugum hâlde RasûluUah'in beraberinde bana hacc yaptirildi, demistir [92].

51-.....Bize el-Kaasim ibnu Mâlik, el-Cuayd ibnu Abdirrahmân'dan haber verdi; o söyle demistir: Ben Abdulazîz'den isittim; o, es-Sâib ibn Yezîd için: Ona Peygamber'in agirliklari içinde hacc yaptirilmistir, diyordu [93]

37- Kadinlarin Hacc Etmesi Babi

Buhârî dedi ki: Bana Ahmed ibn Muhammed el-Ezrakî söyle dedi: Bize Ibrâhîm, babasi Sa'd'dan; o da kendi babasi Ibrâhîm ibn Abdirrahmân ibn Avftan tahdîs etti ki, ümer ibnu'l-Hattâb (R) yaptigi son haccinda Peygamber'in kadinlarina izin vermis ve onlarin beraberlerinde Usmân ibn Affân ile Abdurrahmân ibn Avf u göndermistir [94].

52-..... Mü'minlerin annesi Âise (R) söyle demistir: Ben:
— Yâ Rasûlallah! Biz kadinlar sizinle beraber çikip gazve yâ-hud mücâhede edemez miyiz? dedim.
Rasûlullah (S):
— '*Siz kadinlar için cihâdin en iyisi ve en güzeli hacc etmektir. Makbul olan haccdir" buyurdu.
Âise: Artik ben bu sözü Rasûlullah'tan isittigim zamandan sonra hacc etmeyi terk etmem, demistir [95].

53-..... Ibn Abbâs (R) söyle demistir: Peygamber (S):
— "Hiçbir kadin mahrem sahibi bir kimsenin beraberinde (yânî nikâh geçmez bir hisiminin beraberinde) olmadikça sefere çikmasin; kadinin beraberinde mahrem kisi bulunmadikça yanina hiçbir erkek girmez" buyurdu.

Peygamber'in bu nehyi üzerine sahâbîlerden biri:
— Yâ Rasûlallah! Ben su ve su askerler içinde gazaya çikmak istiyorum. Hâlbuki kadinim hacc yapmak istiyor (Ne buyurursun)? diye sordu.
Rasûlullah:
— "Sen de kadininin beraberinde çik!" buyurdu [96].

54-..... Bize Habîb el-Muallim, Atâ'dan haber verdi ki, Ibn Abbâs (R) söyle demistir: Peygamber (S) haccindan (Medine'ye) döndügü zaman Ensârî bir kadin olan Ümmü Sinan'a:
— "(Bizimle beraber) hacc etmenden seni men' eden nedir?" diye sordu.
Ümmü Sinan, kocasi Ebû Sinan'i kasdederek:
— Ebû Fulânm iki devesi vardir. Bunlarin birine binip hacca gitti. Öbürüsü de bizim bir arazîmizi suluyor! dedi.
Peygamber de:
— "Ramazân'da umre yapilmasi (sevâbca) benim beraberimde hacc etmeye bedel olur" buyurdu [97].
Bu hadîsi Ibnu Cureyc, Atâ'dan rivayet etti ki, Atâ: Ben îbn Ab-bâs'tan isittim; o da Peygamber'den, demistir[98]
Ve Ubeydullah da, Abdulkerîm'den; o da Atâ'dan; o da Câbir'-den; o da Peygamber'den olmak üzere söyledi [99].

55-.....Ziyâd'in âzâdlisi Kazaa söyle demistir: Ben Peygamber'in beraberinde oniki defa gaza etmis olan Ebû Saîd el-Hudrî'den isittim. O, söyle dedi: Dört sey var ki, ben onlari Rasûlullah'tan isittim. Yâhud da söyle dedi: Ben Peygamber'den son derece dikkatimi çeken ve hayretimi toplayan dört (hikmetli) sey isittim:
a. Yaninda kocasi yâhud nikâh geçmez bir hisimi bulunmaksizin bir kadin, iki günlük mesafeye yolculuk etmez.
b. Ramazân ve kurbân bayramlarinda oruç tutmak yoktur.
c. iki namazdan sonra namaz kilmak sabit degildir; Ikindi namazindan sonra günes batincaya kadar; sabah namazindan sonra günes doguncaya kadar.
ç. Hiçbir mescide (adayarak) sefer için yükler baglanmaz. Ancak su üç mescide sefer edilir: el-Mescidu 'l-Harâm, benim mescidim ve el-Mescidü'l-Aksâ",

38- Ka'be'ye Kadar Yürümeyi Adayan Kimse Babi [100]

56-.....Bana Sabit el-Bunânî,Enes'tentahdîsetti. Peygamber (S) iki oglunun arasinda onlar tarafindan sevk olunan ihtiyar bir kimse gördü. Ve:
— "Bunun hâli nedir ki (böyle yürüyor) ?" dedi.
Ogullan:
— Yaya (Ka'be'ye) yürümeyi adadi, dediler.

Peygamber:
— "Subhesiz Allah, bu ihtiyarin kendi nefsini azâblandirmasin-dan (yânî kendini azâblandirmakla yaptigi ibâdetten) müstagnidir" buyurup, ona binmesini emretti [101].

57-.....Ibn Cureyc haber verip söyle demistir: Bana Saîd ibnu Ebî Eyyûb haber verdi ki, ona da Yezîd ibnu Ebî Habîb haber vermistir. Ona da Ebu'1-Hayr tahdîs etti ki, Ukbe ibnu Âmir (R) söyle demistir: Kizkardesim Ümmü Hibbân Beytullah'a kadar yaya yürüyüp ziyaret etmeyi adamis ve (zaîfligindan dolayi) kendisi için Pey-gamber'in bu husustaki re'yini istememi bana emretmisti. Ben Peygamber'den fetva istedim. Peygamber (S): "(Evvelâ) yaya yürüsün, (yorulunca) binsin!" buyurdu [102].

Yezîd ibn Ebî Habîb: Ebu'1-Hayr Mersed ibn Abdillah,.Ukbe ibn Âmir'den ayrilmazdi, demistir [103].

58-.....Ebû Abdillah el-Buhârî dedi ki: Brze Ebû Âsim, Ibn Cureyc'den; o da Yahya ibn Eyyûb'dan; o da Yezîd ibn Ebî Habîb'-den; o da Ebu'1-Hayr Mersed ibn Abdillah'tan; o da Ukbe ibnÂmir el-Cuhenî(R)'den tahdîs edip yukanki hadîsi zikretti [104].

---

[1] Birçok Buhârî nüshalarinda; Ibn Hacer ve Aynî'nin serhlerinde esas aldiklari nüshalarda baslik böyledir. Besmele, nüshalarin hepsinde sabittir. Bâzi nüshada müffed olarak bâb seklindedir.

[2] Bu da Ebû Zerr el-Herevî nüshasinda cemi' sîgasiyle; digerlerinde müfred olarak bâb seklinde gelmistir.

[3] Bunun yugulamasini, Peygamber ve sahâbîleri Hudeybiye'de, Mekke'ye girip umre yapmalarina mâni' olundugu zaman yapmislardir. Kurbânlarini Mekke'ye yollamak kaabil olmadigi için orada kesmisler, tiras olmuslar ve ihramdan çikmislardir.

[4] Atâ'nin bu haberini Ibn Ebî Seybe parantez içine alinan sözlerle mevsûlen rivayet etmistir. Buhârî bununla ihsârin yalniz düsman tarafindan gelen engellemeye mahsûs degil, hastalik gibi diger herhangi mâni' olucu bir sebebi de sâmil oldugunu göstermek istemistir

[5] Buhârî'nin âdeti, îzâhi sadedinde bulundugu bir lâfiz Kur'ân'da geçtigi zaman, onu da zikr ve tefsir etmektir. Baslikta "Uhstrtum " (el-Bakara: 196) geçmisti. Âlu Imrân Sûresi'nde de "Hasûran" geçtigi için, burada onu da zikretmis ve tefsî-rini vermistir. Bu tefsir, Ibn Mes'ûd'dan, îbn Abbâs'tan, Mücâhid, tkrime, Sa-îd ibn Cubeyr'den... rivayet edilmistir. Bu kelimeye baska ma'nâ verenler de olmustur.
"Hasûran" kelimesi Kur'ân'da Yahya'nin vasiflarindan biri olarak geçer: *'Ö, mihrâbda durup namaz kilarken, melekler ona söyle nida etti; Gerçek, Allah sana kendisinden bir kelimeyi tasdik edici, bir efendi, nefsine hâkim ve sâ-Uhlerden bir peygamber olmak üzere Yahya'yi müjdeler'\Â\a Imrân:39).

[6] Hadîsin basliga cevâb olusu: Ibn Umer'in kendi umresinde, altinci hicret yili olan Hudeybiye senesinde müsriklerin kendisini Beyt'e ulasmaktan men' ettikleri zaman Rasûlullah'in yaptigi gibi yapmasi cihetiyledir. Çünkü o, zikrettigimi? veçhile kurbân kesip, tiras olarak ihramdan çikmisti.

[7] Basliga delîlligi; "Benimle Beyt arasina engel olunursa, ben de RasûluIIah'in yaptigi gibi yaparim. Rasûlullah umresinde kurbânini kesip, tiras olarak ihramdan çikmisti" kavlinden alinir. Bu, umre yapan kisi, engel olundugunda bu isleri yapip Ihramdan çikacagina delâlet ettigi gibi, hacinin da engel olundugunda bu isleri yapip ihramdan çikacagina delâlet eder.
Bu hadîs "Kiran hacci tavafi bâbi"nda bundan daha genis olarak geçmisti.
Bu hadîsin son fikrasi, kiran hacci yapan kimse iki tavafa muhtâc olmaz diyen fakîhlerin mezhebine delîl sayilir. Hanefî mezhebinde ise kiran hacci yapan kisi için de iki tavaf lâzimdir. Bunun biri basta yaptigi umre için, biri de Arafat dönüsü haccin farzi olan ifâda tavafidir. Kudüm yânî gelis ve veda tavaflari bundan ayridir. Çünkü bu gelis ve veda tavaflari bazilarinca vâcib degil, müstehâb tavaflardir.

[8] Bu, geçen hadîsin diger bir tarîkten gelen rivayetidir.

[9] Bu Muhammed, bütün rivayetlerde nisbetsizdir. Onun için bunun kim oldugunda ihtilâf etmislerdir: Hâkim: Bu, Muhammed ibnu'z-Zuhlî'dir, çünkü bâzi nüshalarda o, Muhammed ibn Müslim ibn Verrât'tir demistir.
el-Kelâbâzî, Ibnu Ebî Saîd'den, onun Ebû Hatim Muhammed ibn Idris er-Râzî oldugunu zikretmistir. O, bunu eski bir asilda gördügünü söylemistir.
Bu Muhammed'in, Muhammed ibn tshâk es-Sagânî olmasi da muhtemil-dir denilmistir (Aynî).

[10] Bunun basliga delîlligi meydandadir. Çünkü hadîs, umre yapmaya girisenin engel olunacagina delâlet etmektedir.

[11]

Hadîsin basliga delîlligi "Sizden biriniz haccdan habs olunursa.." sözündedir. Çünkü haccdan habs olunmak, haccdan alikonulmak demektir.
Bundan önceki bâb ile oradaki hadîsler umreden alikonulmanin hükmünü bildirmisti. Bu bâb ve hadîsi ise haccdan alikonulmaya âid hükümleri ögretmektedir. "O alikonulan kimse Beyt'i tavaf eder..." cümlesi, hadîsteki "Rasûlullah'in sünnetP'ni tefsîr etmektedir. Bu hadîsin ihtiva ettigi hüküm îmâm Safiî ile onun tarafdârlarinin mezhebidir. Imâm Ebû Hanîfe'ye gire Mekke'ye giren kimse muhsar (yânî alikonulmus) degildir. Ebû Hanîfe'ye göre Ihsâr, Mekke'ye varmaya mâni1 ve tavaf ile sa'ye engel olmaktan meydana gelir. Bu suretle muhsar, Rasûlullah'in Hudeybiye'de ihramdan çikisi gibi yapar. Mekke'ye ulasan ihrâmli haci ise, hacci kaçiran kimsenin hükmüne tâbi'dir. Ebû Hanîfe'ye göre böylesi umre yaparak ihramdan çikar {Umdetu'l-Kaarî, V, 44).

[12] Buhârî bununla Abdullah ibnu'l-Mübârek'in bu hadîsi bâzan Yûnus'tan; o da ez-Zuhrî'den; bâzan da Ma'mer'den; o da ez-Zuhrfden rivayet ettigini göstermek istemistir.

[13] Bu hadîs muhsar için, yânî herhangi bir manianin engel olmasiyla Ka'be'ye varmasi mümkIn olmayan kimse için, evvelâ kurbân kesip sonra tiras olarak ihramdan çikmanin cevazinda sarihtir.
Yalniz sârih Kastallânî: "Kurbân yerine varincaya (yânî kesilinceye) kadar baslarinizi tiras etmeyin.. "(el-Bakara:l96) âyeti, tirasin kurbâni kesmeden sonraya birakilmasini gerektirir. Böyle Iken nasil olur da tiras öne geçirilir? derim demis ve bu suâle kendisi söyle cevâb vermistir: Âyetteki kurbân kesmenin tirastan öne geçirilmesi keyfiyeti, muhsar hakkinda degildir. Âyetteki durum Ka'be'ye kurbân hediyesi sevkeden hacinin tâ Minâ'da kurbânini kesmeden tiras olup ihramdan çikamayacagini beyân ve teslime âiddir. Muhsar olan, yânî herhangi bir engel ile alikonulan haciya gelince, bunun kurbânin mahalli, yânî kurbâninin kesilecegi yer, Beyt'I ziyaretten men' olunup geri kaldigi mahaldir. Nasil ki Rasûlullah da Hudeybiye'de kurbânini kesmis ve ihramdan çikmistir... Ve Hudeybiye Harem degil, hiliden sayilmistir (Kastaliânî, III, 285).

[14] H idîsin basliga uygunlugu "Rasûlullah (S) kurbanlik develerini kesti ve basini tiijas ;etti" sözündedir.
Bu hadîs, bundan önceki bâbda buradakinden daha bütün olarak geçmisti.

[15] Taberî, Alî ibn Ebî Talha'dan; o da Ibn Abbâs'tan bunun benzerini rivayet etmistir (Aynî).

[16] Bu, Beyhakî'nin Kitâbu'l-Ma'rife'sinde Safiî'nin ibaresinden olmak üzere okudugum habere benziyor... (Kastallânî)

[17] Hadîsin basliga uygunlugu su cihetledir: Peygamber ve sahâbîlerinin Hudeybi-ye'de Ka'be'den alikonulduklari meshurdur. Onlar bu hususta kaza ile emr olun-mamislardir. Iste bundan muhsara, yânî alikonulan kisiye bedel, yânî kaza etmek lâzim gelmiyecegi bilinmistir.
Bu hadîs bu kitabin bas tarafinda "Umre yapan kisi alikonuldugu zaman?
bâbi"nda geçmisti.

[18] Yânî Yüce Allah'in su kavlinin tefsiri babi: Âyetin bas tarafi söyledir: "Hacci da, umreyi de A Ilah için tamam yapin. Fakat alikonursaniz, o hâlde kolayiniza gelen kurbân gönderin. Kurbân yerine ulasincaya kadar baslarinizi tiras etmeyin..."

[19] Buhârî bu ifadeleriyle âyeti tefsir etmektedir.

[20] Âyette, bildirilen özürlerden dolayi ihrâmli için, âyette zikrolunan keffâretler-den birini vererek tiras olacagi sabit oluyor. Fakat vücûdun diger yerlerini bu suretle tiras etmek caiz olup olmadigi nassan bildirilmemistir. Cumhûr,bedenin diger yerlerinin tiras edilmesini, kiyâsen istidlal etmislerdir. Âyetten ve hadîsten anlasilan, muhayyerligin yalniz zaruret hâline mahsur olduguna hükmetmislerdir. Imâm Mâlik'in: Fidyenin, bedendeki tüylere ilgisi yoktur, dedigini Râfiî rivayet etmistir.
Buhârî bu Ka'b ibn Ucre hadîsini buradaki degisik bâblarda ayri ayri bes tarîkten getirmektedir.

[21] Hadîsin basliga hüccetligi "Birferak mikdarini alti fakir arasinda sadaka yap" sözündedir. Çünkü bu söz, âyetteki "Ya sadakadan" ta'bînnâeki sadakayi tef-sîr etmektedir.
el-Ferak: Bir ölçek adidir ki, Medine'de ma'rûftur; üç sâ' hububat alir. Bâzilarina göre onalti ntl, bâzilarina göre dört ntl alir (Kaamûs).
Hadîsteki bilgiye göre her fakire yarim sâ' bugday (yâni besyüzyirmi dirhem) vermek üzere, alti fakire üç sâ' verilecektir. Verilecek bu mikdâr, bugday ve diger seyleri sâmil olursa da Müslim'in bir rivayetinde "Taam" geldiginden, bununla bugday kasdedilmis olmasi daha uygundur

[22] Hadîsin basliga delîlligi "Herbir fakire yarim sâ' (yânî besyüzyirmi dirhem) verilecektir" kavimdedir. Bu hadîsteki yanm sâ'in bugday ve hurma olacagi hususunda rivayetler vardir.

[23] el-Bakara:196. âyetinde zikredilen "Yâhud nüsük "ten maksad, kesilecek kurbânin en az derecesi koyun kurbânidir. Bunun en yüksegi deve, ortasi da sigir oldugu anlasilmakla beraber, Taberânî'nin bu yolda sarîh rivayeti de vardir

[24] Hadîsin, basliktaki "Nüsük" ta'bîrinin en azinin koyun olduguna delîl olan yeri "Yâhud bir koyun kurbân etmesini emretti" cümlesidir.
Bu hadîs, Kur'ân'da fidye mutlak oldugu için, sünnetin Kur'ân'in mücmelini beyân edici oldugu, mutlakligin sünnetle kayidlanmasi, ihrâmhnin basini tiras etmesinin harâmligi, hasereler veya baska bir sebeble eziyete ugradiginda tiras etmesi hususunda ruhsat verildigi gibi hükümlerin dayanagi olmustur.

[25] Bu, görünüste ta'lîkdir, fakat gerçekte ta'lîk degildir. Çünkü Ravh üzerine atfedilmektedir. Bununla îshâk'in Ravh'tan ve Muhammed Ibn Yûsuf el-Firyâbî'den rivayet ettigine isaret etmistir. Bir de burada tshâk'in ve Verkaa1-nin kim olduklarina dâir tefsir gelmistir

[26] Hadîs, basliktaki "Refesyoktur" kavlini tefsîr etmek üzere "Lem yerfus" lâfzini getirmistir; uygunluk buradadir.

[27] Buharî bundan önceki bâbda getirdigi Ebû Hureyre hadîsini baska bir tarîkten, yine baslikta bulunan âyetteki iki lâfzi tefsîr etmek üzere getirmistir. Hadîste, âyetteki "Cidal" lâfziyle yetinildigi için, ayrica "Cidal" zikredilmemistir.
er-Refes: Cinsî münâsebet ve buna da'vet edici hareketler, sözlü veya fiilî günâhlar olmak üzere tefsîr edilmistir.
el-Fusûk: ttâat yolundan çikmak ma'nâsinadir; bütün münker islerden sakinmayi emredicidir .(Cidal de arkadaslarla," diger insanlarla mücâdele, münâkasa olmak üzere tefsîr edilmistir.

[28] Ebû Zerr nüshasinda baslik Besmele'H olarak böyle gelmistir. Ibn Hacer, Aynî ve Kastallânî'nin esâs aldiklari mushalarda da böyledir. Bir nüshada "Ebvâbu Cezâ'i's-Sayd, Bâbu kavli'llâhi.. -Avlanma cezasi bâblan, Yüce Allah'in su kavli babi.." seklinde gelmistir.
Basliktaki "Ve benzeri fiiller..."den maksad, Harem içinde agaç kesmek gibi Ihrâmliya yasak olan diger fiillerdir.

[29] Mukaatil'In tefsirinde bildirdigine göre, bu âyetlerin nuzûl sebebi- Ebu'1-Yusr Amr ibn Mâlik el-Ensârî'dir. Hudeybiye'de umre niyetiyle ihrâmli iken bir yaban esegi öldürmüs, bunun üzerine yukanki "îhrâmh iken av Öldürmeyiniz.." âyeti inmistir.
Ibn Ishâk, Mûsâ Ibn Ukbe, Vâkidî ve daha baskalari da Ka'b ibn Arnr hakkinda Indi; Ka'b, Hudeybiye'de bir yaban esegi avlamisti da bu âyet inmisti, demislerdir (Ibn

Hacer, Aynî, Kastallânî).
Bu âyetler, ihrâmli iken av öldürmenin harâmligina; bu harâmliga ceza vâ cib olduguna delâlet etmistir. Bu hususta Imamlar arasinda görüs ayriligi olmamistir. Hem de ihrâmli olana av avlamanin harâmligi, bu harâmhgi bilsin bilmesin, avladiginda bu cezântn gerekliliginde fark yoktur. Gerçi âyette 'T«' ammüden = Bilerek" kaydi varsa da, kayid, nassm gelis yeri i'tibâriyledir, Hatâen avlamakta taglîz için âmm de katilmistir, deniliyor.
Âyetteki iki adaletli hakemin vazîfesini, Mâlik, Safiî, Ahmed, Muhammed ibn Hasen ceza olan kurbân, doyurma ve oruçtan birisini ta'yîne âiddir, demislerdir. Imâm Ebû Hanîfe Ile Ebû Yûsuf: Bunlarin vazifesi kiymet takdir etmektir. Bu takdir edilen kiymet ile cinayet sahibi, öldürülen hayvanin benzeri bir kurbân bulursa keser, isterse it'âm eder, isterse sadaka yapar; bu hususta tercih hakki kaatile âiddir, demislerdir (Aynî).
[30]
Ebû Zerr nüshasinda baslik böyle sabit olmustur. Diger rivayetlerde bu baslik yoktur. Onlar burada zikredilen seyleri, bundan önceki bâbdan kilmislardir.
[31]
Bu hususta fakîhler arasinda görüs ayriliklari vardir.
[32]
Ihrâmlinin bu kesmesinin zahiri, av ve digerlerini sâmil ise de, muradi avdan gayri hayvanlarin kesilmesidir. Buhârî bunun kasdedildigini, bunu ta'kîb eden sözleriyle isaret etmistir.
îbn Abbâs'in görüsünü Ikrime'den tarikiyle Abdurrazzâk; Enes'in haberini de Ibn Ebî Seybe mevsûlen rivayet etmislerdir.
[33]
Buhârî, zikredilen âyette "/d/" geçtigi için, "Adi" ile "Idl"in farkini isaret etmektedir.
[34]
Buhârî, o âyetten sonraki el-Mâide: 97. âyetinde geçmekte olan "Kiyâmen"lâfzinin ma'nâsini vermektedir.
[35]
Buhârî burada "Kâfir olanlar onlari RabbHerine denk tutuyorlar "(e\-En'âm:\) âyetindeki "Ya'ditûri" fiilinin ma'nâsina isaret etmistir. Bunu burada zikretmesi bu fiilin "denk" ma'nâsina olan *7tf/"den yâhud "misi" ma'nâsina olan VAdl"den yapilmis olmasidir (Aynî).
[36]
Hadîsin basliga delîlligi "îhrâmli olduklari hâlde "Yiyiniz!" buyurdu" kavlin-dedir. Çünkü yaban esegini avlayan kisi ihrâmh degildi. Bu kisi onu Peygamber'e hediye etmis, Peygamber de beraberindeki ihrâmli sahâbîlere o eti yemelerini mübâh kilmistir. Iste bu, ihrâmsizm avindan ihrâmlinm yemesinin cevazina delâlet etmistir. Bunda ihtilâf da vardir (Aynî).
Bu Ebû Katâde hadîsi, ihramda avlanma cezasi konusunda çok mühim bir esastir. Avlanma cezasina dâir pekçok hükümlerde bundan istifâde edilmistir. Bu hadîsin birkaç rivayeti daha gelecektir.
Hadîste geçen es-Sukyâ, Mekke ile Medine arasinda bir köyün adidir. Ta'hune veya Ti'hine de bu köye üç mil mesafede bir su basidir. Bu son isim, hâ'-nin üç harekesiyle okunmustur (Aynî).
[37]
Içlerinde ihrâmsiz insan bulunan Ihrâmhlar bir av, onu avlamaya kudretleri olmakla beraber ihrâmh olduklari için avlayamayacaklanndan taaccüb ederek gül-düklerinde, ihrâmsiz insan av oldugunu anlasa, onlarin gülüsü ihrâmsiza bir isaret olmadigi hâlde, ihrâmsiz kisi onu avladigi zaman gülmüs olan ihrâmlilara hiç-birsey lâzim gelmez (Kastallânî).
[38]
Basliga uygunlugu "Arkadaslarim bir yaban esegi gördüler de bâzisi gülmeye basladi. Ben de baktim ve hayvani gördüm..." sözündedir. Peygamber'in yemekle emretmesi, ibâha içindir (Aynî).
[39]
Bâb basligina delîlligi "Bizler av hayvani aleyhine sana hiçbir seyle yardim etmeyiz dediler" sözündedir.
Buhârî bu hadîsi burada iki tarîkten getirmistir: Biri Abdullah ibn Muham-med tarîki, digeri de tahvilden sonraki Alî ibn Abdillah tarîkidir
[40]
Bundan maksad, Amr ibn Dînâr'in zabtinin te'kîdi ve hadîsi Salih ibn Keysân'-| dan bizzat isittiginin isbâtidir.
"O Medine'den buraya, yânî Mekke'ye bizim yanimiza gelmistir" sözünden maksadi, Salih'in Medîne'li olup, Mekke'ye geldigini göstermektir. Böylece Amr ibn Dînâr, arkadaslarina Salih'ten bizzat bu hadîsi ve diger hadîsleri isitmeleri için, Salih Ibn Keysân'a delâlet edip göstermistir. Bu hadîste fer'î mes'-elelerde ictihâdm cevazi ve bunlarda ihtilâf edilebilecegi hükmü de vardir.
[41]
Basliga delîlligi "Sizden biri ona emrettiyâhud isaret etti mi?" sözündedir. Bundan anlasilan sudur: Ihrâmlinin, avi avlamasi için ihrâmsiza Isaret etmesi caiz olmaz. Sayet isaret etmis ve o da avi öldürmüs olsa, ihrâmli için bundan yemek caiz olmaz. Bu hususta görüs ayriliklari da vardir.
Ihrâmsiz kimse tarafindan avlanan hayvanin, avlarken yardim ve isaret etmemek sartiyle ihrâmlinin bu av etini yemesi caiz olduguna bu hadîs de açikça delâlet etmektedir. Bu hadîslerden yaban esegi avlamanin cevazi ve etinin yenilir oldugu da anlasilmistir.
[42]
Sa'b'in, bu yaban esegini Rasûlullah'a canli olarak mi, yoksa kesilmis olarak mi verdigi hususu hadîsin metninde zikredilmemistir. Buhârî'nin Imâm Mâlik tarikiyle rivayet ettigi bu Sa'b hadîsini Imâm Mâlik gibi daha birçok rivayet sâ-hibleri de ez-Zuhri'den böyle mutlak olarak rivayet etmislerdir. Yalniz Ibn Uyey-ne'nin Zuhrî'den rivayetinde yaban esegi eti diye gelmis, Müslim'deki bir rivayette de böyledir. Bu hadîsin bunlardan baska bir takim rivayet tarîklerinde de kesilmis ve kani akarak, bâzilarinda hayvanin bir dudu ve bir parçasi hediye edildigi rivayet edilmistir.
Rivayette son derece ihtiyata yapisan Imâm Buhârî, Rasûlullah'a hediye edilen bu hayvanin diri veyâhud kesilmis olduguna temas etmeyerek, yaban esegini hadîste mutlak olarak rivayet etmistir. Fakat hayvanin diri hediye edildigi hakkinda da gâlib zanni bulundugundan, bunu da hadîsin bâb basliginda izhâr ederek, diger rivayetlerin za'fina isaret etmistir (Kastallânî).
Ebvâ: Medine civarinda Cuhfe'ye yirmiüç mil mesafede bir dagin adidir.
Veddân: Cuhfe'ye daha yakin ve sekiz mil mesafede bir yerin veya köyün adidir. Râvî bu iki mahalden birinin ta'yîninde sekk ettigi için, terdîd ile rivayet etmistir. îbn Ishâk Veddân; Ma'mer ise Ebvâ oldugunu cezim ile rivayet etmislerdir (Kastallânî).
[43]
Hadîste ihrâmlimn Öldürebilecegi bes nevi' kisaca bildirilmis yâhud da bu hayvanlarin isimleri yakinda gelecek olan Salim hadîsine havale edilmistir.
[44]
Mâlik'in Abdullah ibn Dinar'dan gelen bu tarîkinde Rasûlullah, bes hayvanin isimlerini söylemistir.
[45]
Bu Müsedded hadîsi, baska bir tarîktir ki, bunda sâdece bu kadar sevketmis yâhud da bundan sonra gelecek olan tarîke havale etmistir.
[46]
Bu, diger bir tarîktir. Bunda, geçmis olan tarîklerdekilerin tamâmi vardir. Bu-hârî bunun için bunu "Ve bize..." diyerek vâvi atif harfiyle öncekiler üzerine atfetmistir.
[47]
Hadîsin basliga delîlligi meydandadir.
Bu hayvanlarin kötülükleri hususunda sunlar söylenmistir: Karga ile çaylak zaîf bulduklari sigir, deve ve diger hayvanlarin sirtlarindaki etlerini gagala-nyle yerler, gözlerini çikarirlar, saskin bir insanin elinden ekmegini kaparlar. Bunlar kuslarin en âdîsidir. Akreb de en zehirli bir hayvandir; hattâ yilani bile vurur öldürür. Iri bedenlerine ragmen akrebin zehiri, fili, sigin öldürmege kâfidir. Yaralayici köpek, saldirgan her hayvana denir, kurt da buraya katilir. Safiî, Sevrî, Ahmed ibn Hanbel'e

göre Akûr kelb ile murâd, her yirtici ve parçalayici hayvandir. Bu bes nevi' hayvanin öldürülmesi, ihrâmli için caizdir. îhrâmli için caiz olunca, ihrâmsizlar için bunlarin Öldürülmeleri evleviyetle caiz olur.

[48] Ismâîlî'nin sarahatle bildirdigine göre, bu vakia arefe gecesi olmustur. Minâ'da oldugu da hadîs metninde bildirildiginden, bunun Harem içinde vâki' olduguna delâlet eder. ibn Huzeyme'nin Hafs ibn Giyâs'tan "Rasûlullah ihrâmli iken Minâ'da, Harem dâhilinde bir yilanin öldürülmesini emretti" suretinde daha açik bir rivayeti vardir. Hadîsteki "Su yilani öldürünüz!" emrinin geregi vucûbdur. îhrâmli için Harem dâhilinde yilanin öldürülmesi vâcib olunca, Harem haricindeki ihrâmsi-zin öldürmesi, vucûbun evlâ derecesiyle sabit olur. Ibn Battal: Gerek Hill'de, gerek Harem'de yilan Öldürülmesinin cevazinda âlimlerin ittifaki vardir, demistir.

[49] Hadîsin basliga uygunlugu "Fâsikcik" sözündedir. Çünkü Peygamber'in onu "Fâsikcik" ismiyle isimlendirmesi, öldürülmesinin mübâhligini gerektirir. Ai-se, Peygamber'in keleri Öldürme emrini isitmedigini bildirmistir
"Fâsikcik" ta'bîri, keler cinsinden bâzilarinin zararli ve agulu hayvanciklar'oldugunu ifâde etmistir.

[50] Buhârî'nin bu sözünün sevki, fer'de böyle bu babin sonunda vâki' olmustur. Hâlbuki bunun yeri açikça sezilecegi üzere bundan evvel geçen Ibn Mes'ûd hadîsinin arkasidir (Kastallânî).

[51] Buhârî bu Ibn Abbâs hadîsini, bundan sonra gelecek olan bâbda mevsûlen rivayet etmistir.

[52] Hadîsin basliga uygunlugu "... Mekke Haremi'nin agaci kesilmez" sözünde-dir. Bu hadîs, ayniyle Ilim Kitâbi'nda da geçmisti.
Ebû Amr ibn Saîd ibni'1-Âs, Umeyye ogullan hanedanindan ve vâlîlerin-dendir. Yezâd ile Mervân ve Abdulmelik günlerinde Abdullah ibnu'z-Zubeyr (R)'e ordular hazirlayip sevketmis, nihayet Halîfelik sevdasina düstügü için Abdulmelik ile harb de etmis ve onun tarafindan sulh ve emân verildikten sonra ahde vefasizlikla (gadren) öldürülmüstür. Mekke Haremi'ne karsi ordu sevkedilme-mesi hakkinda Ebû Surayh (R)'in nasihatine mukaabil, ona ilim taslayarak verdigi cevâb da mugalata yânî yaniltmadir. Ibnu'z-Zubeyr, Amr'in hizmet ettigi kimselerden evvel Sam'dan mâada bütün Islâm beldelerinden bîat almis olup, sahâbî olmak dolayisiyle halifelige onlardan daha hakkli oldugu hâlde onu âsî, kaatil ve hirsiz menzilesinde tutmasi ve Harem'in hürmetini parçalamaga kalkismasi, cinsiyet ve kavmiyet asabiyetine uymaktan baska seye hamledilemez. (Tecrîd Ter., I, 86-87).

[53] Hadîsin basliga delîlligi "Haremin avi ürkütülmez" sözündedir. Bu hadîs, Cenazeler Kitâbi'nda "Kabirde izhir ve kuru ot bâbi"nda da geçmisti.
Istemeden sonraki istisna, ya o anda buna dâir vahiy geldigine veya geçmis olan vahiyde istisnanin beyân ve tebligi, istemeye birakildigina; yâhud da böyle bir vahiy yoksa, Peygamber'in Allah tarafindan me'mûr buyuruldugu hususlarin tafsillerinde icdhâda Izinli olduguna delildir.

[54] Bu kisim, Ikrime'nin Hâlid'e hitabidir. Ikrime bununla hayvanlari telef etmek ve diger ezâ nevi'lerinden men'e tenbîh etmek istemistir. Bu, ednâ ile a'lâya, yânî daha küçük olanla daha yüksek olana tenbîh etmektir. Nitekim "Ana babana üff rfeme.'"(el-lsrâ:23) kavlinde de böyledir. Üff demekten men' edilen sahis, onlara sövmekten evleviyetle men' edilmis olur (Aynî).

[55] Ebû Surayh(R)'in bu hadîsi, bundan önceki bâbda mevsûlen geçmistir

[56] "Lâkin cihâd ve niyet vardir" demek, Mekke fethinden sonra Medine'ye hicret yoktur. Bundan sonra Mekke'den yalniz cihâd için ve bir de hayir tahsîü niyetiyle çikilir, demektir.

[57] Basliga delîlligi "Mekke Allah'in haram kilmasi sebebiyle kiyamet gününe kadar haramdir..." sözündedir.

[58] îbn Umer'in oglu Vâkid'a yaptigi bu tedâvî haberini Saîd ibn Mansûr, Mucâ-hid tarîkinden mevsûlen rivayet etti. Bu haberin basliga uygunlugu, bunlarin her ikisi de, yânî kan aldirma ve daglama islerinin ikisi de tedâvîde kullanildigi cihetledir

[59] Hadîsin basliga uygunlugu meydandadir.

[60] Lahyu Cemel, Mekke ile Medine arasinda, Medîne'ye daha yakin bir yer ismidir. Hazim ve daha baskalari bu kan aldirmanin Veda Hacci yolunda oldugunu kat'iyetle bildirmislerdir. Bu hadîslerden ihrâmlinin burada zikredilen ve zikredilmeyen tedâvî sekilleriyle tedâvî olabilecegi hükmü alinmistir. Bâzi fakîhler, hadîsin zahirine göre sihhî luzûm olsun, olmasin; mutlak surette ihrâmli için kan aldirmayi caiz görmüslerdir...

[61] Hadîste ihrâmlinin evlendirilmesi vardir. Keza baslikta mübhem biraktigi cevaz hükmünün de- beyâni gelmistir.
Bu hadîse dayanarak îbrâhîm Nahaî, Sevrî, Atâ, Hammâd ibn Ebî Süleyman, Ikrime, Mesrûk, Ebû Hanîfe, Ebû Yûsuf... nikâh etmekte ihrâmli için hiçbir mahzur yoktur, su kadar ki, ihramdan çikincaya kadar cinsî münâsebette bulunamaz, demislerdir.
Ibn Mes'ûd, Saîd ibn Müseyyeb, Evzâî, Mâlik, Safiî, Ahmed ve Ishâk da ihrâmlinin nikâh etmesini ve nikâh olunmasini tecvîz etmemislerdir.

[62] Âise'nîn bu sözünü Beyhakî mevsûîen rivayet etmistir. Basliga uygunlugu, bu boyalarin tiyb kokusu gibi koku nesretmesi ve cinsî temas arzusunu harekete geçirmeleri cihetindendir.

[63] Basliga delîlligi "Vers ve zagferân ile boyanmis hiçbirsey giymeyin" sözünde-dir. Bu hadîs Ilim Kitâbi'nin sonlarinda baska bir tarîkten geçmis idi.

[64] Bunlarin hadîslerini sirasiyle Nesâî, Ebû Dâvûd, Alî ibn Muhammed el-Misrî, Ebû Ya'lâ el-Mevsilî, Âhmed, Hâkim mevsûlen rivayet etmislerdir

[65] Ubeydullah'in bu hadîsini Ishâk Ibn Râhûye kendi Müsned'inde mevsûlen rivayet etmistir.

[66] Hadîsin basliga hüccetligi "Ona hiçbir koku yaklastirmayin " sözündedir. Çünkü o zât ihrâmlf iken ölmüstür, ihrâmhya da koku sürmek men1 edilmistir.
Buhârî bu hadîsi Cenazeler Kitâbi'nda "Ihrâmli nasil kefenlenir bâbi"nda iki tarîkten getirmisti

[67] Ibn Abbâs'in bu sözünü Dârakutnî ile Beyhakî mevsûlen rivayet etmislerdir.
Ibn Umer'in görüsünü Beyhakî; Âise'nin görüsünü ise Imâm Mâlik mevsûlen rivayet etmislerdir. Bunlarin basliga uygunlugu, yikanmak da, bedeni ve basi ovalamak da ezayi ve kiri gidermek oldugu cihetledir

[68] Hadîsin basliga uygunlugu meydandadir.
Ibn Uyeyne'nin rivayetinde su ziyâde vardir: Râvî Abdullah ibnu Huneyn, Ebû Eyyûb'un bu fiilî ve kavlî cevâbini getirip, Ibn Abbâs ile Misver'e haber verince Misver, Ibn Abbâs'a: Artik seninle bir daha mücâdele etmem, demistir (Aynî ve Kastallânî).

[69] Basliga uygunlugu "Iki mest giysin " sözündedir. Burada emir mutlaktir; kesilmesi zikredilmemistir.

[70]

Bu Ibn Umer hadîsi, bundan önce geçen tbn Abbâs hadîsindeki mutlakhgi ka-yidlamistir. Edik bulamayip iki mest giyen ihrâmh, bunlari topuklarinin altina kadar kesecektir. Bu hadîs, biraz evvelki bâbda küçük bir metin farkiyle ayri bir tarîkten geçmisti.

[71] Bâb basligina delîlligi meydandadir, zâten biraz evvel de baska bir tarik ile geçmisti

[72] Ikrime'nin sözünün basliga uygunlugu açiktir. Yalniz silâh kusandigi takdîrde fidye verir görüsüne hiç kimse katilmamistir. Buhârî de buradaki sözü ile, bu fidye vermek görüsünde mutâbaa olmadigini açikça ifâde etmistir

[73] Buhârî bu hadîsi burada kisaltilmis olarak getirdi. Sulh Kitâbi'nda tamâmini getirmistir. Bâb basligina delîlligi "Mekke'ye silâh sokulmayacak" sözündedir. Eger silâh tasimak mutlak olarak, yânî zarurette ve zaruret disinda caiz olmamis olaydi, Mekke ahâlîsi bu madde üzerine hükümlesmezdi (Aynî, Kastallânî).
Hadîs, ihtiyâç duyuldugu zaman ihrâmlinin beraberinde silâh tasiyabilecegine ve bundan dolayi bir fidye söz konusu da olmadigina delâlet etmis oluyor.
Ibn Battal: Mâlik ve Safiî ihrâmlinin haccda ve umrede silâh tasimasina cevaz verdiler; el-Hasen ise bunu kerîh gördü, demistir (Aynî).

[74] Yânî bu bâb, hacc ve umre yapmayacaklarin Harem'e ihrâmsiz girebileceklerini beyân babidir. Ibn Umer de Mekke'ye ihrâmsiz olarak girmistir. Ibnu Umer'in bu.fiilini Imâm Mâlik el-Muvatta'da mevsûlen rivayet etmistir.

[75] Bunlarin hepsi Buhârî'nin sözüdür. Buhârî bu sözleriyle, Mekke'ye hacc ve umre niyetiyle olmayarak ihrâmsiz giren kimseye birsey lâzim gelmeyecegini ifâde etmistir. Çünkü gelecek olan Ibn Abbâs hadîsinde Rasûlullah (S): "Hacc ve umre yapmak isteyen kimseler için" buyurmustur.
Diger imamlardan meshur olan görüs ise ihrâmli girmek vucûbudur.

[76] Hadîsin basliga delîlligi "Hacc ve umre yapmak isteyenlere" sözündedir. Çünkü Rasûiullah bu sözüyle mîkaatlan hacc ve umre yapacaklar için tahsîs etmis, ve umre yapmayacaklar için bir mîkaat ta'yîn etmemistir. Hadîs ayniyle Hacc Kitâbi'nda "Mekke ahâlîsinin ihrama girme yeri bâbi"nda geçmisti.

[77] Hadîsin basliga delîlligi Peygamber'in Mekke'ye, basinda bir nevi' harb silâhi olan migfer olarak girmis olmasidir. Eger böyle girmek haram olsaydi, muhakkak Peygamber basi açik girerdi. Baslik da Mekke'ye ihrâmsiz girmek hakkindadir. Buhârî bu hadîsi ayri ayri tarîklerden Libâs, Cihâd ve Magâzî Kitâblan'nda da getirmistir.
Ibnu Hatal, Rasûlullah'i ve Islâm'i dâima siirleriyle hicveden kötü ruhlu birisi idi. Ibn Abdilberr: Müslüman olmus, sonra dînden dönmüstü, diyor.
Rasûlullah Mekke'ye girdiginde umûmî afv i'Iân etmis ve fakat dört erkek ile iki kadini bu afvdan hâriç tutmustu. Bunlardan biri Ibn Hatal idi.
Ibnu Hatal'i Ebû Berze (R) öldürdü, Saîd ibn Hureys de istirak etti (Kas-tallânî).

[78] Insan üzerinde gömlek oldugu hâlde hacc fiillerini bilmiyerek ihrama girdigi zaman, üzerine fidye gerekir mi, gerekmez mi? Buhârî, hadîste bu husus açikça belirmedigi için cevâbi zikretmedi. Buhârî evvelâ hadîsin râvîsi olan Atâ'nm haberini zikretti. Bununla maksadi sudur: Eger hadîsten fidyenin vucûbü anlasil-saydi, bu Atâ'ya gizli kalmazdi. Iste bunun için Atâ, o kimse üzerine fidye yoktur, demisti.

[79] Basliga uygunlugu, o kimse üzerinde cübbe oldugu hâlde ve Ihram islerinin câhili oldugu hâlde umre niyetiyle ihrama girmis olmasidir. Sübhesiz gömlek ile cübbe ayni hükümdedir, aralarinda hükmen bir fark yoktur.

[80] Çünkü eli isinlan kisi, saldiriciyi def etmek için elini çekmis ve bu çekisle onun disini sokmustu. Mesru' müdâfaada söktügü için, disi heder olup diyetsiz birakilmistir.
Bu fikranin bu bâbla ilgisi, hadîsin tamamlayan bir fikrasi olmasindan ibarettir. Burada tebaiyyetle zikredilmistir. Buhârî bu hadîsi Hacc, Fadâilu'l-Kur'ân, Magâzî, Diyât Kitâblan'nda da getirmistir

[81] Hakîkaten hadîslerde Peygamber'in böyle bir emri yoktur.

[82] Basliga uygunlugu, Peygamber'in Arafat'ta ihrâmli iken Ölen kimse nâmina, geri kalan cemreler, tiras, ifâda tavafi gibi hacc fiillerinin niyabetle yerine getirilmesini ve onun ihrâmli hâlinin devam ettigini ve kiyamette telbiye'ederek diriltilecegim bildirmesi cihetindendir.

[83] Bu da ayni hadîsin baska bir tarîkidir; metin bir kelime farki ile aynidir.

[84] Bu, ayni hadîsin diger bir tarîkidir. Hadîs baslikta ifâde edilen hususlara, yânî ihrami içinde öldügü zaman ihrâmlinin tâbi' tutulacagi sünnet fiillerine delâlet etmektedir. Hadîsin bu kadarcik delâleti de, daha umûmî olan basliga hüccet yapmaga yeterlidir.
Safiî, Ahmed ibn Hanbel, Ishâk ibn Râhûye ve Zahirîler, ihrâmli olarak vefat eden mü'minin ihram hâlinin öldükten sonra da devam edecegine bu hadîslerle istidlal etmislerdir. Ve ihram hâlinin devamindan dolayidir ki, kefen-lenmesinde basinin bezle örtülmesi, koku kullanilmasi nehyedilmistir, demislerdir.

[85] Hadîsin bâb basligina uygun olmasi için "Kadin, kadin adina hacc yapar" demesi yakisirdi. Zerkesî buna söyle cevâb verdi: Buhârî bu basligi, hadîsteki "Allah hakkini da ödeyip yerine getiriniz" sözünden istinbât etmistir. Çünkü bu hitâb, içinde erkekler ve kadinlarin dâhil bulundugu bir hItâbdir. Böyle olunca erkegin kadin adina, kadinin da erkek adina haccetmesi vardir (Kastallânî).

[86] Hadîsin basliga delâleti "Annem hacc yapmayi adamisti..." sözündedir. Çünkü bu kelâmda ölmüs olan kimsenin adagi yerine hacc yapmak vardir. Bu Ise basligin birinci cüz'üne mutabiktir... (Aynî).

[87] Hadîsin basliga delîlligi meydandadir. Bu hususta fakîhlerin bâzi farkli görüsleri vardir.
Ebû Hureyre'den gelen hadîste "Baban tarafindan (vekâleten) hacc yap" lâfziyledir.

[88] Bâb basligina delîlligi "Ben onun tarafindan (vekâleten) hacc yapabilir miyim? ... Evet... buyurdu" sözünden alinir. Bu kelâm kadinin erkek adma hacc yapmasinin cevazini haber vermektedir.
Bu hadîsten binip inmeye muktedir olamiyacak derecede zaîf olan kimseye niyâbeten baskasinin hacc etmesinin cevazi alinmistir. Imâm Ebû Hanîfe, Sev-rî, Safiî, Ahmed, îshâk'in mezhebleri böyledir. Imâm Mâlik, Leys ibn Sa'd, Ha-seh ibn Salih ise: Hayattaki kimseden niyâbeten hacc edilmez; eger hacc etmeden vefat etmis olursa, ölüye vekâleten hacc etmek sahîhtir, demislerdir.
Nahaî gibi bâzi selef âlimleri de: Ne Ölü hesabina, ne de herhangibir sebeb-Ie baskasi nâmina vekâleten hacc etmek caiz degildir. Isterse hacc ile vasiyyet etmis bulunsun, demislerdir... (Umdetu'I-Kaarî, V, 120).

[89] Hadîsin basliga delîlligi, tbn Abbâs'in bulûg çaginin asagisinda iken Veda Hacci'nda Peygamber'in beraberinde bulunmus olmasi cihetiyledir.
Bu hadîs Hacc Kitabi1 nda "Ailesinin zaîflerini önden gönderen kimse bâ-bi"nda da geçmisti.

[90] Hadîsin basliga delîlligi bundan önceki hadîsin delîlligi hakkinda söyledigimiz gibidir.

Bu hadîs de tlim Kitâbi'nda "Küçügün hadîs isitmesi.ne zaman sahîh olur bâbi"nda; Namaz Kitâbi'nda "îmâmm sütresi bâbi"nda da geçmisti.

[91] Yûnus'un bu hadîsini Müslim rivayet etmistir.

[92] Hadîsin basliga uygunlugu meydandadir.

Ibn Sa'd'in, Vâkidî'den rivayetinde "Benimle anam hacc etmisti"; Fâki-hî'nin rivayetinde "Benimle babam hacc etmisti" ziyâdeleri vardir. Tirmizî'nin rivayetinde Sâib'in bu hacci Veda Hacci'nda oldugu açikça belirtilmistir.

[93] Hadîsin basliga uygunlugu "Sâib için, ona hacc yaptirilmis idi" sözündedir. Çünkü Sâib, kendisine hacc yaptirildigi zaman küçük bir çocuktu. Baslik da "Çocuklarin hacc etmesi" hakkindadir.

[94] Bu hadîsin basliga uygunlugu, içinde kadinlarin hacci ve bir de erkeklerin hacci üzerine bir ziyâde bulundugu cihetledir ki, o ziyâde, kadinlarin "sefere çikislarinda islerini üzerine alan kimsenin iznine ihtiyâç duyulmastdir (Aynî).

Umer (R) "Evlerinde otursunlar..." (el-Ahzâb: 33) âyetine dayanarak, bu hususta evvelâ tereddüd edici ve Peygamber kadinlarina seferin harâmhgi görüsünde idi. Sonra kendisine bunun cevazi zahir oldu ve hilâfetinin sonlarinda onlar için izin verdi... (Kastallânî).

[95] Hadîsin basliga uygunlugu açiktir. Bu hadîs, Hacc Kitâbi'nin evvellerinde "Meb-rûr haccin fazileti bâbi"nda da geçmisti

[96] Hadîsin basliga delîlligi "Kadinin beraberinde sen de çik!" emrindedir. Çünkü bu emr, kadinlarin hacc etmelerinin cevazina ve zevç yâhud nikâh geçmez bir hisim beraberinde sefere çikmalarinin cevazina delâlet etmektedir.

Buhârî bu hadîsi Cihâd ve Nikâh Kitâblan'nda da getirmistir (Aynî).

[97] Basliga delîlligi "Seni hacc etmenden men' eden nedir?" sözünden alinir. Çünkü bu söz, kadinlarin hacc etmelerinin gerekliligine delâlet eder. Baslik da kadinlarin hacc etmeleri hakkindadir.

Bu hadîs, Umre Bâblan'nin evvelinde "Ramazân'da umre etmek bâbi"nda geçmisti

[98] Buhârî bununla Habîb el-Muallim rivayetini kuvvetlendirmek istemistir. Çünkü burada Atâ'nin, Ibn Abbâs'tan isitmesi açikça belirtilmistir.

[99] Bunu Ibn Mâce, mevsûlen rivayet etmistir.

[100] Yâni bunu adayan kimse üzerine, adagina vefa etmesi vâcib olur mu, olmaz mi?

[101] Hadîsin bâb basligina mutabakati, hadîsin basliktaki soruya cevâb olmasi ve basliktaki mübhemlige beyân getirmesi cihetindendir

[102] Bu hadîsin basliga uygunlugu da, bundan öncekinden söyledigimiz gibidir.

Abdullah Ibn Mâlik'in rivayetinde "Binegine binsin; üç gün oruç tutsun"; IkrIme'nIn ibn Abbâs'tan rivayetinde de: "Binsin, bir deve kurbân etsin!" ziyâdeleri vardir.

Ebû Hanîfe: Beytullah'a yaya gidip ziyaret etmeyi adayan kimse, kudreti yettigi kadar yaya yürür, yorulunca sefer vâsitasina binerek gider. Ka'be'ye bir koyun kurbâni hediye eder" demistir. Hattâ o, bu hükmü yürümekten âciz olmayan kisiye de tesmil etmistir (Kastallânî).

[103] Buhârî bununla Ebu'l-Hayr'in bu hadîsi Ukbe ibn Âmir el-Cuhenî (R)'den isitmesini beyân etmek istemistir.

[104] Buhârî bu senedfe bu hadîs hususunda ibn Cureyc'in iki seyhi bulundugunu isaret ! etmistir. Bunlardan biri Yahya ibn Eyyûb, biri de Saîd ibn Ebî Eyyûb'dur.